

2022

# Pedagogisch beleidsplan BSO De Bijenkorf



## INLEIDING

Beste (toekomstige) ouders en betrokkenen van kinderdagverblijf De Pepermolen,

Voor u ligt het pedagogisch beleidsplan van onze gezellige BSO, gevestigd op locatie De Bijenkorf. Het pedagogisch beleidsplan geeft richtlijnen hoe wij met de kinderen omgaan, hoe wij de kinderen stimuleren in de ontwikkeling en geeft u praktische informatie over de kinderopvang.

BSO De Pepermolen, gevestigd op locatie De Bijenkorf, biedt kinderen van 4-7 jaar dagelijkse opvang aan waar zij vooral heel veel plezier mogen beleven. Wij willen de kinderen de kans geven zichzelf te ontwikkelen binnen leuke activiteiten en hun eigen-ik te vinden onder begeleiding van betrokken en warme pedagogisch medewerkers.

Kinderopvang de Pepermolen heeft als doel om volwaardige, kwalitatieve en professionele opvang aan te bieden en de continuïteit van onze kwaliteit te waarborgen. Ons aanbod van opvang, moet kinderen helpen om hen in staat te stellen, steeds zelfstandiger te functioneren in een veranderende omgeving. De opvang vindt plaats, op een plek waar (emotionele) veiligheid en gezondheid voorop staat. We vinden het belangrijk, om te investeren in een goede samenwerking met de basisscholen op Texel, om gezamenlijk ontwikkelingsachterstanden bij kinderen te verkleinen en de doorgaande leerlijnen te waarborgen. Daarnaast betekend kinderopvang voor ons meer dan alleen opvang. Wij hebben de ambitie, de plek te zijn waar de focus ligt op plezier. We werken met een vast team ervaren en enthousiaste pedagogisch medewerkers. Iedere groep, heeft haar eigen vaste pedagogisch medewerkers.

Het pedagogisch beleidsplan is een beleidsstuk dat aan veranderingen onderhevig is. Veranderingen in de wetgeving en nieuwe inzichten omtrent opvoeding, ontwikkeling van kinderen en pedagogiek kunnen ervoor zorgen dat wij besluiten ons pedagogisch beleidsplan te evalueren en aan te passen.

Dit pedagogische beleidsplan, dient als leidraad voor onze BSO groep van 4-7 jaar, gevestigd op locatie De Bijenkorf.

De BSO voor kinderen in de leeftijd van 7-12 jaar, welke gevestigd is op locatie De Pepermolen heeft een eigen pedagogisch beleidsplan. Evenals de kinderdagverblijfgroepen van beide locaties.

Wij wensen u heel veel lees plezier! Mochten er vragen zijn dan bent u altijd welkom op de locatie om deze te stellen.

Met vriendelijke groet,  
Team De Pepermolen

## INHOUDSOPGAVE

Inleiding .....	1
Hoofdstuk 1: Pepermolen .....	4
1.1 Pepermolen .....	4
Onze kernwaarden.....	4
Onze inspiratiebronnen .....	4
1.2 Visie.....	5
Hoofdstuk 2: Kinderen laten groeien vanuit basisveiligheid, vertrouwen en kennis .....	6
2.1 Emotionele veiligheid .....	6
2.1.1 Goede band met ouders en ruimte voor wennen .....	6
2.1.2 De pedagogisch medewerkers.....	7
2.1.3 Stabiliteit .....	13
2.1.4 Mentorschap .....	13
2.2 Persoonlijke ontwikkeling .....	14
2.2.1 Het stimuleren van bewegen (Motorische vaardigheden) .....	15
2.2.2 Kunst, cultuur en creativiteit (Creatieve vaardigheden).....	16
2.2.3 Denken, ontluikende geletterheid en Materiële omgeving (Cognitieve vaardigheden) .....	17
2.2.4 Taalvaardigheden.....	21
2.2.5 Activiteiten bij BSO de Pepermolen.....	23
2.2.6 Ontwikkelingsstimulering .....	24
2.3 Sociale ontwikkeling.....	24
2.3.1 De ontwikkeling van schoolgaande kinderen/samenspel.....	24
2.3.2 De rol van de sociale ontwikkeling .....	25
2.3.3 Het voordeel van opvang op de BSO .....	25
2.3.4 Het aanleren van sociale vaardigheden .....	25
2.3.5 Begeleiden bij conflicten .....	25
2.3.6 Interactie kinderen onderling stimuleren .....	26
2.4 Waarden en normen .....	27
2.5 Waarnemen van de ontwikkeling .....	27
2.5.1 Observeren en oudergesprekken .....	27
2.5.2 Overdracht school .....	28
2.5.3 Omgang met bijzonderheden in de ontwikkeling .....	28
Hoofdstuk 3: BSO Pepermolen informatie voor ouder en kind.....	29
3.1 Stamgroepen .....	29
3.1.1 Stamgroep .....	29
3.1.2 Verlaten van de basisgroep.....	30
3.1.3 Samenvoegen.....	31
3.2 dagindeling .....	31
3.2.1 Dagindeling .....	31
3.2.2 Gezonde leefstijl .....	32

3.3 Ouderportaal, extra dagen, ruildagen, administratie .....	33
3.3.1 Extra dagen en ruildagen .....	33
3.4 Openingstijden en sluitingsdagen .....	34
3.5 Halen en brengen .....	34
3.6 Oudercommissie .....	35
3.7 Klachten.....	35
Hoofdstuk 4: wet kinderopvang .....	36
4.1 Drie uren regeling .....	36
4.2 Pedagogisch medewerkers, stagiaires en vrijwilligers.....	37
4.2.1 Pedagogisch medewerkers .....	37
4.2.2 stagiaires.....	39
4.2.3 vrijwilligers .....	41
4.3 ondersteuning andere volwassenen .....	41
4.3.1 leidinggevende .....	41
4.3.2 Pedagogisch coach & beleidsmedewerker .....	42
4.4 Beroepskracht kind ratio.....	42
4.5 Veiligheid en gezondheid .....	42
4.5.1 Vier ogen principe .....	43
4.5.2 Achterwachtregeling .....	44

## HOOFDSTUK 1: PEPERMOLEN

### 1.1 PEPERMOLEN

Kinderopvang de Pepermolen heeft bewust gekozen, voor kinderopvangopvang verdeeld over vier verschillende leeftijdsgroepen, een baby-dreumesgroep, een peutergroep en een buitenschoolse opvang voor kinderen van 4-7 jaar en een buitenschoolse opvang voor kinderen van 7-13 jaar. Op deze manier kunnen wij de groep kinderen beter volgen in hun ontwikkeling en beter inspelen op de behoeftes per leeftijdsgroep. Bij de Pepermolen staat de groep centraal, waarbij het individuele kind niet uit het oog verloren wordt. Iedereen mag bij ons zichzelf zijn. Onze grote groepsruimtes zorgen ervoor dat kinderen de ruimte hebben om de wereld om zich heen te kunnen ontdekken. Ieder kind mag zich spelenderwijs, op zijn eigen tempo ontwikkelen. We hebben respect voor autonomie. Dit betekent dat we kinderen actief de ruimte geven om zelf dingen uit te proberen met respect voor eigen ideeën en oplossingen. Bij de Pepermolen staat het hebben van plezier voorop. Bij de BSO vinden wij het belangrijk dat kinderen, na een lange schooldag, vooral vrije tijd hebben en niet continue “moeten”. Het kind mag daarom ook vooral zélf bepalen waar het behoefte aan heeft, waarbij uiteraard wel een prikkelend activiteitenaanbod wordt geboden. Bij de Pepermolen is vooral veel vrolijkheid, muzikaliteit en creativiteit, onze opvang is kleinschalig, maar ons aanbod is compleet! Onze pedagogisch medewerkers zijn open, toegankelijk en professioneel en daarmee dus ook vakgericht. Zij hebben kennis van de verschillende ontwikkelingsfasen en weten daardoor dus ook hoe zij de kinderen gericht kunnen stimuleren en kunnen ouders ondersteunen wanneer dit nodig is. Samen met ouders willen wij graag een grote familie vormen waar een wederzijds vertrouwen is in een ieder.

---

#### ONZE KERNWAARDEN

Samen met onze pedagogisch medewerkers hebben we de gezamenlijke kernwaarden van kinderopvang de Pepermolen opgesteld. Deze kernwaarden, zijn leidend voor onze werkwijze en geven richting aan ons pedagogisch handelen.

Onze kernwaarden zijn;

1. Veiligheid en gezondheid
2. Ontwikkeling
3. Respect en duurzaamheid
4. Eigenheid
5. Vertrouwen
6. Liefde
7. Zelfontplooiing
8. Duidelijkheid
9. Gezelligheid
10. Creativiteit.

---

#### ONZE INSPIRATIEBRONNEN

Binnen ons werken met kinderen hebben wij ons laten inspireren door verschillende pedagogen. Bepaalde facetten van hun gedachtegang, oog op ontwikkeling, wijze van omgang met kinderen en activiteiten lopen voor ons als een rode draad door het pedagogisch beleidsplan. Van elke pedagoog hebben wij net hetgeen uitgekozen dat past bij De Pepermolen, ons aanspreekt en waarvan wij denken dat wij de kinderen en de kinderopvang ermee kunnen verrijken.

---

#### THOMAS GORDON

De Amerikaan Thomas Gordon was een ontwikkelingspsycholoog, die uitging van gelijkwaardigheid in relaties. Centraal in Gordons visie staan respect en aandacht voor elkaar en ruimte voor ieders eigen karakter. De rode draad van zijn methode is de taal van acceptatie. We nemen kinderen serieus en laten ze in hun waarde, zodat we goede relaties met ze op kunnen bouwen. In die context kan een kind groeien, zich ontwikkelen en problemen leren oplossen. Het maakt dat een kind productiever en creatiever wordt en zich gelukkig zal voelen.

### *Actief luisteren*

Gordon hecht veel waarde aan communicatie. Kinderen kunnen goed aangeven wat ze willen, met of zonder woorden. Onze pedagogisch medewerkers proberen de gevoelens of behoeften van een kind te verwoorden om er zo achter te komen wat een kind bedoelt of wat er aan de hand is. Gordon noemt dit actief luisteren. Op die manier ontstaat er niet alleen begrip maar ook vertrouwen. Soms is het alleen maar nodig om te luisteren zonder woorden: passief luisteren. Daarbij laten de pedagogisch medewerkers voelen, dat zij het kind begrijpen en accepteren zoals het is.

### *Ik-boodschap*

Gordon introduceerde de term 'ik- boodschap' voor een heel specifieke vorm van communicatie. Als een kind iets doet wat een pedagogisch medewerker niet wil, benoemt ze heel concreet waarom dat voor haar vervelend is. Een kind krijgt daarmee de kans zich in een ander te verplaatsen, zonder dat het zich persoonlijk aangevallen voelt. Een pedagogisch medewerker zegt dus niet: 'Jullie moeten niet zo gillen' maar bijvoorbeeld: *'Ik vind het niet prettig, dat jullie zo gillen, want daardoor kan ik niemand meer verstaan. Zullen we samen even een rustig spelletje uitzoeken of willen jullie liever buiten spelen?'* Op deze manier wordt dus het *gedrag* benoemd, het *gevoel* dat daarbij komt kijken en het *gevolg* dat het *gedrag* teweegbrengt.

Onze medewerkers en stagiaires hebben in 2018 een Gordon opleiding aangeboden gekregen, die we in teamverband hebben gevolgd. Ook de ouders krijgen de gelegenheid een cursus te volgen. Door gezamenlijk (ouders, medewerkers en kinderen) dezelfde pedagogische aanpak te volgen, ontstaat er meer begrip en herkenning voor een pedagogische richting en zal het ook makkelijker zijn, om consequent volgens deze visie te blijven werken.

---

### MARIA MONTESSORI

Maria Montessori was een Italiaanse pedagoog die een pedagogische richting heeft ontwikkeld, waarin het kinderen leren om het zelf te doen centraal staat. Een veel benoemde citaat vanuit de Montessori stroming is dan ook: "Help mij het zelf te doen". Montessori ziet kinderen als mensen in wording en gelooft dat kinderen de wereld verkennen door zelf te doen, waardoor zij ervaringen opdoen die zij in de loop van hun ontwikkeling nodig hebben om als vrij mens te kunnen participeren aan de maatschappij. Kinderen ontwikkelen zich door hun omgeving en daarom is een goed voorbereide omgeving die aansluit bij de behoeften van het kind van belang. Kinderen mogen niet belemmerd worden in hun natuurlijke ontwikkeling. Daarbij is persoonlijk contact tussen de kinderen en de verzorgers (pm'ers en ouders) van groot belang, waardoor een vertrouwde sfeer ontstaat. Vanuit dit vertrouwde gevoel kunnen kinderen zich op eigen wijze en tempo ontwikkelen.

De Montessori stroming is binnen de Pepermolen terug te zien in de vorm van het geven van de ruimte aan de kinderen om zich vaardigheden zoveel mogelijk zelf eigen te maken, het kinderen laten kiezen met wat zij willen spelen en hoe zij daarmee willen spelen, het aansluiten van de pedagogisch medewerkers bij de ontwikkeling en leeftijd van het kind door middel van een uitdagende speel- leeromgeving (sensomotorisch materiaal voor de baby's, blokken en ballen voor de dreumesen, verkleedkleding voor de peuters en kleiner constructiemateriaal voor de schoolgaande kinderen, etc.), het volgen van het spel van de kinderen en hierop aansluiten en tot slot natuurlijk het persoonlijke individuele contact dat de pedagogisch medewerkers met de kinderen hebben, waarin zij hen waar nodig ondersteuning bieden.

## 1.2 VISIE

Bij kinderopvang De Pepermolen staat de groep centraal, waarbij het individuele kind niet uit het oog verloren wordt. Binnen onze grote groepsruimtes krijgen de kinderen de kans om de wereld om zich heen te kunnen ontdekken en zichzelf spelenderwijs in eigen tempo te ontwikkelen. Hierbij wordt er een prikkelende leeromgeving aangeboden waarbij er sprake is van veel respect voor de autonomie onder begeleiding

van warme en betrokken pedagogisch medewerkers. De pedagogisch medewerkers bieden de alle jongste kinderen rust, reinheid en regelmaat en begeleiden alle kinderen op positieve wijze naar de volgende stap in hun ontwikkeling.

## HOOFDSTUK 2: KINDEREN LATEN GROEIEN VANUIT BASISVEILIGHEID, VERTROUWEN EN KENNIS

Marianne Riksen-Walrave is voormalig hoogleraar ontwikkelingspsychologie. Zij had als doel, om de kwaliteit van de kinderopvang “steeds in het vizier” te houden en vanuit deze gedachte heeft ze een viertal gemeenschappelijke basisdoelen voor de opvoeding in de kinderopvang en het gezin geformuleerd (Riksen-Walraven, 1998):

1. Het bieden van een gevoel van emotionele veiligheid;
2. Gelegenheid bieden tot ontwikkelen van persoonlijke competenties
3. Gelegenheid bieden tot ontwikkelen sociale competenties
4. Gelegenheid bieden om waarden en normen eigen te maken

Ze ging ervan uit dat de basisdoelen voor het opvoeden van jonge kinderen in de kinderopvang in principe dezelfde zijn als in het gezin, maar dat de kinderopvang andere - en vaak ook meer - middelen ter beschikking heeft om die doelen te realiseren dan het gezin. De basis/ontwikkelingsdoelen in combinatie met de wet kinderopvang vormen het uitgangspunt voor het pedagogisch beleid van de Pepermolen.

### 2.1 EMOTIONELE VEILIGHEID

Kinderen hebben een veilige omgeving nodig, om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Met een veilige omgeving, wordt in dit geval een emotioneel veilige omgeving bedoeld. Wanneer een kind zich onveilig voelt, staat het niet open om te spelen en te leren. Het gevoel van veiligheid wordt bepaald door:

- 1) Goede band met ouders en ruimte voor wennen
- 2) De pedagogisch medewerkers
- 3) Stabiliteit

---

#### 2.1.1 GOEDE BAND MET OUDERS EN RUIMTE VOOR WENNEN

##### INVESTEREN VERTROUWENSBAND MET OUDERS

In de eerste plaats zijn kinderen gehecht aan hun vader, moeder, broertjes en/of zusjes en andere familieleden. Als ouders zich niet welkom voelen in een kindercentrum, kunnen kinderen dat gevoel overnemen. Ouders hebben meestal de wens, dat ze een “lieve pedagogisch medewerker” willen, die emotioneel betrokken is bij hun kind. Wanneer ouders zich onzeker voelen of er zijn spanningen tussen een ouder en medewerker, maakt dat de kinderen ook onzeker. Daarom is het belangrijk om een goede vertrouwensband met de ouders op te bouwen. Op De Pepermolen doen wij dit op verschillende manieren. Allereerst is er een uitgebreide rondleiding waarin wij ouders kennis laten maken met De Pepermolen en locatie De Bijenkorf en ruimte geven voor al hun vragen. Hierop volgt de intake waarbij de pedagogisch medewerkers interesse tonen in de ouders en het kind en uitvragen welke wensen en bijzonderheden zij eventueel hebben. Ouders krijgen de mogelijkheid om op de eerste wendag even erbij te blijven op de groep, om zo samen op een rustige manier kennis te maken met de groep, de andere kinderen en de pedagogisch medewerkers. Tijdens de opvangdagen bij De Pepermolen nemen de pedagogisch medewerkers de tijd voor overdrachten, er worden zowel positieve momenten van de dag gedeeld (bijvoorbeeld een nieuwe stap dat het kind in zijn ontwikkeling gezet heeft) maar ook momenten die het kind eventueel nog lastig vindt, wij vinden het belangrijk om met ouders uit te wisselen hoe zij dit thuis ervaren en of zij dit herkennen bij het kind, zodat wij hier op de groep zo goed mogelijk op in kunnen spelen. Door open met ouders te communiceren en hen nauw te betrekken bij de ontwikkeling van hun kind op de groep creëren wij een goede vertrouwensband met ouders. Daarnaast heeft het vaste mentorschap ook als doel om een hechtere band tussen, ouders, kinderen en medewerkers te stimuleren.

---

## WENNEN

Voordat een kind van start gaat op de BSO, beginnen wij met een wenperiode.

De wenperiode bestaat uit twee dagdelen. Wanneer ouders en kind nog niet bekend zijn met De Pepermolen is er, op de eerste wendag, een intakegesprek. Tijdens het intakegesprek worden bijzonderheden omtrent het kind en praktische informatie over het kind en De Pepermolen uitgewisseld. Dit intakegesprek vindt plaats op de groep zodat het kind, in nabijheid van zijn ouder(s), alvast de groep kan gaan verkennen. Vervolgens nemen ouders afscheid en blijft het kind om verder kennis te maken met de groep, zo zullen de pedagogisch medewerkers tijdens het eetmoment de tijd nemen om het kind voor te stellen aan de rest van de groep. Daarnaast zorgt zij tijdens de wendagen voor extra contactmomenten met het kind om zo een vertrouwensrelatie op te bouwen. Op de tweede wendag oefenen we ook met het kind ophalen vanuit school.

*Voorbeeld wenschema:*

Intake + eerste wendag	15:00-17:00 (of tijdens vakantieperiodes van 10:00-12:00)
Tweede wendag	15:00-17:00 (met ophalen vanuit school)

In overleg met de ouders en het kind kan er worden afgeweken van bovenstaand wenschema. De wenbehoefte kan namelijk per kind en ouder verschillen en hier willen wij zoveel mogelijk op aansluiten.

### *Wennen bij overgang andere groep*

Gezien er vanuit de peuterspeelzaalopvang niet intern gewend kan worden op de BSO omdat deze kinderen alleen de ochtend aanwezig zijn, zullen zij bij een overstap naar de BSO groep hetzelfde wenschema volgen zoals hierboven staat omschreven. Hetzelfde geldt voor kinderen die opgevangen worden op de peutergroep bij locatie De Pepermolen, gezien het hier gaat om twee verschillende locaties zullen ook deze kinderen bovenstaand wenschema volgen wanneer zij richting de BSO gaan.

### *Doel van het wennen*

Het doel van het wennen is om het nieuwe kind te laten kennis maken met de BSO kinderen en hem/ haar voor te bereiden op de overgang naar de basisschool en BSO. Door kinderen alvorens de tijd te geven om kennis te maken met de nieuwe groep, kinderen, pedagogisch medewerkers, dagritme en het speelgoed, waarborgen wij de emotionele veiligheid van het kind tijdens het overgaan naar de nieuwe groep.

---

## 2.1.2 DE PEDAGOGISCH MEDEWERKERS

Interactieve vaardigheden zijn vaardigheden van de pedagogisch medewerker tijdens de interactie/omgang met alle kinderen in de groep. Deze vaardigheden zijn van groot belang gezien deze invloed hebben op de ontwikkeling en de welzijn van de kinderen in de groep. Daarnaast kan zij met deze vaardigheden de emotionele veiligheid van de kinderen verhogen. Binnen deze vaardigheden zijn onze eerder genoemde inspiratiebronnen terug te zien.

---

## REGIE EN LEIDING GEVEN

Binnen deze interactievaardigheid gaat het erom dat de pedagogisch medewerkers overzicht hebben over de groep en effectief leiding geven aan de kinderen, waardoor het programma met activiteiten vlot en soepel kan verlopen. Kinderen voelen zich veilig als er duidelijke regels zijn en structuur wordt geboden. Regels kunnen inhouden: omgangsnormen en grenzen om de veiligheid te waarborgen. Structuur houdt een terugkerende indeling van de dag met activiteiten in. Doordat kinderen weten wat zij kunnen verwachten, hebben zij de mogelijkheid om zich hier op voor te bereiden. Daarnaast is het voor de kinderen ook duidelijk wat er van hen verwacht wordt. Het is prettig voor de pedagogisch medewerkers om structuur en grenzen aan te houden, omdat dit hun werk overzichtelijker maakt. Maar ook voor kinderen is het een belangrijke voorwaarde voor hun



emotionele ontwikkeling. Als kinderen zich veilig voelen, kunnen zij zich beter ontwikkelen doordat zij zich dan open durven te stellen voor nieuwe ervaringen.

Bij De Pepermolen geven de pedagogisch medewerkers regie en leiding op de volgende manieren:

- Tijdens de communicatie en omgang met kinderen, ouders en collega's laten de pedagogisch medewerkers het goede voorbeeld zien aan de kinderen. Goed voorbeeld doet goed volgen! *Zo worden kinderen bijvoorbeeld op ooghoogte benaderd en spreken de pedagogisch medewerkers op een rustige toon met nette woorden, wat zij ook van de kinderen verwachten.*
- Om een duidelijke structuur voor de kinderen aan te brengen in de dag, wordt er zoveel mogelijk vastgehouden aan de dagindeling. Deze wordt beschreven in paragraaf 3.2.1 De pedagogisch medewerkers zorgen ervoor dat het dagprogramma en de activiteiten die hierin geboden worden gestructureerd en soepel verlopen. *Dit doen zij onder andere door, tijdens het tafelmoment, uitleg te geven aan de kinderen welke activiteit er op de planning staat en wat daarin verwacht wordt van de kinderen. Als kinderen niet aan een activiteit mee willen doen, mogen zij vertellen wat zij wel gaan doen. Op deze manier weten de kinderen wat er komen gaat en wat er van hen verwacht wordt.*
- Grenzen stellen doen de pedagogisch medewerkers door zoveel mogelijk positieve gedragsaanwijzingen te geven. Dit houdt praktisch in dat er zo min mogelijk 'nee' wordt gezegd. Om het 'nee' zeggen te voorkomen, benoemen de pedagogisch medewerkers zoveel mogelijk positief gedrag en complimenteren de kinderen voor dit goede gedrag. *'Wat heb jij dat netjes aan Teun verteld, dat jij het niet fijn vindt als hij zo tegen jou schreeuwt'.* Daarnaast maken zij gebruik van positieve ik-boodschappen om gewenst gedrag te versterken *'ik word er blij van dat je mij helpt, dan hoef ik het niet alleen te doen'.* Bij kinderen werkt het zo dat waar er aandacht aan wordt gegeven, groeit. Als er dus veel aandacht is voor positief gedrag, zullen kinderen dit meer gaan vertonen. Daarom proberen we bij De Pepermolen zo min mogelijk aandacht te geven aan minder gewenst gedrag. Als dit wel gebeurd gaat de pedagogisch medewerker in gesprek met het kind op ooghoogte en op het taalniveau dat voor het kind haalbaar is en maakt daarbij gebruik van de eerder genoemde ik-boodschap van Thomas Gordon. Hierbij wordt het gedrag van het kind benoemd en het gevolg en eventueel gevoel dat dit teweegbrengt: *'Paula, ik vind het vervelend dat je zo hard schreeuwt, want hierdoor kan ik Fenna niet meer verstaan'.* De kinderen wordt de kans gegeven om te reageren, met name schoolgaande kinderen kennen de regels en zullen uit zichzelf al laten zien wat wel mag, door bijvoorbeeld zachtjes te praten. Mocht het zo zijn dat het ongewenste gedrag blijft bestaan (het kind blijft schreeuwen), dan wordt samen met de kinderen naar een oplossing gezocht, door bijvoorbeeld de vraag te stellen: *'Hoe kunnen we ervoor zorgen dat wij elkaar gewoon kunnen blijven verstaan op de groep tussen het spelen door?'* De kinderen en/of de pedagogisch medewerkers zouden dan op het idee kunnen komen om zachtjes te praten of zelfs te fluisteren, of rustig een boekje te gaan lezen. Misschien willen de kinderen wel graag meeluisteren en praten, allerlei oplossingen zijn mogelijk. Door het stellen van open vragen of gesloten vragen krijgen kinderen de kans om op hun eigen gedrag te reflecteren en zelf met een oplossing of het gewenste gedrag naar voren te komen.
- Indien het ongewenste gedrag gevaar met zich meebrengt kan de pedagogisch medewerker ervoor kiezen het spel van het kind tijdelijk te beëindigen en het kind te vragen om wat anders te kiezen. Wanneer ongewenst gedrag zich blijft herhalen wordt zoveel mogelijk gekozen voor de "time-in" methode waarbij de pedagogisch medewerker in contact blijft met het kind en het kind actief ondersteunt in het ombuigen van zijn gedrag. Of wanneer het nodig is het kind een veilige ruimte te bieden waar het zijn emoties kwijt kan *'Sofie, ik neem je even mee naar de kussens, hier kan je zo boos zijn als je wilt, als je wil slaan kan dat tegen de kussens, zo doe je anderen geen pijn'.* Deze manier van ondersteunen vinden wij effectiever en sensitiever dan gebruik te maken van een "time-out" waarbij een kind voor bepaalde tijd apart gezet wordt. Een andere optie is om ervoor te kiezen het kind even uit de situatie te halen en in een andere situatie te plaatsen *"Tom, ik zie dat het stoeien nu even niet lukt omdat je het lastig vindt te stoppen als Ben daarom vraagt, we gaan nu even iets anders kiezen om te spelen."*

- Op de groepen hebben wij groepsregels om de veiligheid te waarborgen en een prettige omgeving te behouden. *‘Binnen lopen we, buiten mogen we rennen’, ‘Wij wachten op onze beurt’, ‘Wij ruimen ons speelgoed op’, ‘Wij doen voorzichtig met elkaar, de dieren en met het speelgoed’, ‘Wij praten met nette woorden’*. De regels worden door de pedagogisch medewerkers regelmatig besproken en ook wordt er dan uitgelegd waarom deze belangrijk zijn. Een positieve benadering is hierbij altijd het uitgangspunt, waarbij pedagogisch medewerkers de kinderen benaderen vanuit wederzijds respect door middel van het gebruik van de ik-boodschap en het tonen van een actieve luisterhouding.
- De pedagogisch medewerkers ondersteunen het kind bij zelfsturing door samen met het kind te bespreken wat er mis ging, waarbij zij ook aandacht heeft voor het verhaal van het kind en het kind helpt bedenken hoe hij in een volgende situatie op de juiste manier hiermee om kan gaan (impulscontrole). Maar ook door bijvoorbeeld een grotere taak samen met het kind in kleinere stapjes te verdelen zodat het kind hier zelfstandig mee aan de slag kan (plannen). Door het kind op het juiste moment aan te moedigen stimuleert zij het kind om door te zetten en een taak af te ronden (concentratie & doorzettingsvermogen).

*De kinderen van de BSO komen na een dag school aan op de BSO. Pieter van 5 jaar heeft nog alle energie en klimt op de stoel waarop hij op en neer springt. De pedagogisch medewerker ziet dit en loopt naar Pieter toe, waarna zij hem aankijkt en op een rustige toon zegt: ‘Pieter, ik vind het een beetje spannend als je zo op de stoel op en neer springt, omdat je dan kunt vallen. Ik snap dat je het leuk vindt om te springen en dit ook graag wil doen, waar zouden we wel veilig kunnen springen?’. Pieter wijst naar het kleed en zegt: ‘Ik ga wel op het kleed springen juf, want dan kan ik niet zo hard vallen!’. ‘Wat een goed idee!’, zegt de pedagogisch medewerker, ‘Als je dan omvalt, val je niet van hoog én val je zacht’.*

### SENSITIEVE RESPONSIVITEIT

Zoals binnen onze inspiratiebron Maria Montessori naar voren komt is persoonlijk contact tussen de kinderen en verzorgers/pedagogisch medewerkers van groot belang, omdat kinderen zich hierdoor veilig voelen, van waaruit zij zich op eigen wijze en tempo kunnen ontwikkelen. Kinderen voelen zich emotioneel veilig als er binnen dit persoonlijke contact sensitief en responsief op hen wordt gereageerd. Sensitieve responsiviteit is een interactievaardigheid en houdt in dat je gevoelig bent voor de signalen van het kind, deze opmerkt en juist interpreteert en vervolgens een gepaste en prompte reactie geeft waaruit blijkt dat je de intenties van het kind begrepen hebt. Als pedagogisch medewerkers geef je hierdoor het signaal af naar de kinderen dat je ze begrijpt, liefhebt en een veilige haven voor ze kan zijn wanneer dit nodig is. Hierdoor voelt het kind zich begrepen, geaccepteerd en veilig.

Bij BSO De Pepermolen benaderen wij kinderen vanuit sensitieve responsiviteit op verschillende manieren:

- De pedagogisch medewerker neemt de tijd om alle kinderen individueel te begroeten bij binnenkomst en vertrek.
- Ook zijn de pedagogisch medewerkers altijd toegankelijk. Dit uit zich doordat pedagogisch medewerkers contact met alle kinderen van de groep houden, door rustig en vriendelijk rond te kijken, regelmatig te lachen naar de kinderen en wanneer het nodig is te reageren op signalen van kinderen. Zij is gedurende de dag zowel fysiek als mentaal beschikbaar voor de kinderen.
- De pedagogisch medewerkers hebben gedurende de hele dag een observerende houding, zij zien elk individueel kind en houden tegelijkertijd overzicht over de groep. Wanneer nodig reageren zij op signalen die kinderen uiten in mimiek, woorden of lichaamshouding. Hierin gaat het om allerlei signalen van welbevinden, bijvoorbeeld: verdriet, blijdschap, verveling, plezier, eenzaamheid, etc. Op deze manier wordt ieder kind gezien en gehoord. De pedagogisch medewerkers reageren op een passende wijze op de signalen die kinderen geven, wat per kind weer kan verschillen, omdat ieder kind weer een andere benaderingswijze prettig vindt. Zo kunnen de pedagogisch medewerkers reageren door met het kind te praten en eventueel te vragen naar emoties en behoeftes of deze te benoemen, maar ook door een knuffel of ander lichamelijk contact te bieden als het kind hier behoefte

aan heeft. Hierin is het actief luisteren van onze inspiratiebron Thomas Gordon ook weer duidelijk terug te zien. Door actief te luisteren ontdekken de pedagogisch medewerkers wat de kinderen echt bedoelen en/of willen en voelen kinderen zich gezien, gehoord en begrepen. Hierop kan dan weer op een voor het kind passende wijze worden gereageerd en aangesloten.

*Jan van 6 jaar heeft een lange dag school gehad en zit nu op de bank op de BSO. Alle kinderen verzamelen zich aan tafel om te gaan eten en drinken. Jan blijft op de bank zitten en kijkt naar beneden. De pedagogisch medewerker ziet dit en loopt naar Jan toe, gaat naast hem zitten en vraagt: 'Jan, je zit nog op de bank, heb je niet zo'n trek?'. Jan schudt zijn hoofd. De pedagogisch medewerker zegt: 'Als je geen trek hebt, hoef je ook niet te eten hoor. Hoe komt het dat je geen trek hebt?'. Jan verteld dat hij buikpijn heeft. 'Oei, buikpijn kan heel vervelend zijn he', zegt de pedagogisch medewerker terwijl zij een arm om Jan heen slaat. 'En waar zit de buikpijn precies?'. Jan wijst waar het pijn doet. De pedagogisch medewerker aait erover met haar hand. 'Sinds wanneer voelde je de pijn?'. Jan verteld dat hij dat na de pauze voelde en dat hij veel gegeten had, want Ollie had chocola bij zich. 'Oh chocola, dat is lekker zeg. Kan het misschien zo zijn dat je een beetje te veel gegeten hebt?'. Jan knikt. 'Daar kun je dan buikpijn van krijgen he. Wil je eventjes op de bank blijven liggen om te kijken of de buikpijn dan minder wordt?'. Jan knikt en blijft even liggen. Halverwege het eetmoment komt Jan naar de tafel en zegt dat zijn buikpijn over is. 'Wat fijn, Jan! Kom je er gezellig bij zitten?'.*

- Bij De Pepermolen proberen wij de emoties van de kinderen zoveel mogelijk te benoemen, dit laten we in eerste plaats door de kinderen zelf doen. Door de vraag te stellen; *'hoe voel je je nu?'*. Daarnaast zullen de pedagogisch medewerkers ook hun eigen emoties en gevoelens benoemen (en die van anderen) als dat nodig is binnen de situatie, dit doen zij door middel van de ik-boodschap *'ik zie dat er met speelgoed wordt gegooid en dat vind ik jammer want zo gaat het kapot'*. Op deze manier leert het kind zijn eigen emoties beter herkennen en hanteren, daarnaast leert hij ook de emoties van anderen beter begrijpen.
- Pedagogisch medewerkers spreken verder op een rustige toon met de kinderen en maken hierbij altijd oogcontact, in gesprek met het kind stellen zij daarbij zoveel mogelijk open vragen. *'Waar wil je mee spelen?', 'Wat heb jij gisteren met papa gedaan?', 'Wat is jou lievelingskleur?', 'Hoe was het op school?'*. Daarnaast laat de pedagogisch medewerker de kinderen merken dat er naar ze geluisterd wordt door zowel verbaal als non-verbaal te reageren op wat het kind zegt. Concreet wordt dit gedaan door in gesprek met het kind door te vragen, het verhaal samen te vatten, iets te herhalen: *'Je mocht vandaag de juf helpen? Wauw! Wat mocht je allemaal doen?'*, te knikken met het hoofd of soms te reageren met een toestemmend geluid. Het uitgangspunt is actief te luisteren om op deze manier het kind te stimuleren vrij te vertellen over zijn belevenissen.
- Ten slotte geeft de pedagogisch medewerker regelmatig een concreet compliment aan individuele kinderen, daarbij noemt zij de kinderen bij eigen naam zodat ieder kind zich gezien voelt op de groep: *'Sterre, wat een prachtige staarten heb jij in je haar zeg. Met roze elastiekjes zie ik!'*.

---

## RESPECT VOOR DE AUTONOMIE

Autonomie betekent het recht om zelf te bepalen wat je doet. Een aspect wat duidelijk in onze inspiratiebron Maria Montessori naar voren komt. Als je respect hebt voor de autonomie van het kind, wil dat zeggen dat je respect hebt voor wie het kind is, voor de eigenheid van het kind en voor wat het kind wilt. Elk kind is uniek en bij De Pepermolen accepteren wij iedereen zoals hij of zij is. Door het kind het gevoel te geven dat het mag zijn wie hij is en dat het er toe doet wat hij wilt, krijgt een kind het gevoel dat de pedagogisch medewerker vertrouwen in hem heeft en dit stimuleert het zelfvertrouwen en verantwoordelijkheidsgevoel van een kind.

Bij De Pepermolen tonen wij respect voor de autonomie van de kinderen door:

- Kinderen de mogelijkheid te geven om zijn eigen keuzes te maken. Zoals: *Waar ga ik spelen, aan welke activiteit ga ik meedoen, welk fruit pak ik van het bord, wat eet ik op*

*mijn broodje, ga ik verven of prikken met de prikpenen.* Bij de Pepermolen verplichten wij kinderen dan ook nooit om mee te doen aan activiteiten. Zij mogen zelf bepalen of zij zelfstandig gaan spelen of mee doen met een georganiseerde activiteit, het is maar net waar zij behoefte aan hebben.

*Er is een activiteit georganiseerd op de BSO. De kinderen hebben de mogelijkheid om te gaan knutselen aan tafel, ze maken een huis van ijsstokjes. Peter zit aan de legotafel een huis te bouwen. 'Wil jij liever een legohuis bouwen Peter?', vraagt de pedagogisch medewerker. Peter knikt. 'Dat mag ook hoor'.*

- De kinderen de tijd te gunnen om zelf iets uit te proberen. Ook als het niet direct lukt, de pedagogisch medewerkers stimuleren dan het kind en helpen door middel van praten en uitleg geven. Dit sluit aan bij de welbekende citaat van Maria Montessori: 'Leer mij het zelf te doen!'.

*'Lastig he je veters strikken. Vind je het fijn als ik jou even laat zien hoe je je veters kunt strikken Anne?' Anne knikt. 'Pakt de juf even jouw schoen, en dan kom ik naast jou zitten, kijk. Eerst pakken we beide veters en die leggen we zo neer ....'. Nadat de pedagogisch medewerker het heeft laten zien, mag Anne het zelf proberen. De pedagogisch medewerker blijft bij haar en geeft complimenten waar het lukt: 'Heel goed, en dan een lus. Perfect! En nu is jouw veter gestrikt, zie je dat? Dat heb je heel knap zelf gedaan'.*

- De kinderen te stimuleren om zoveel mogelijk zelf te doen. Zo wordt de kinderen gevraagd om mee te helpen met de afwas, mogen de kinderen zelf hun schoenen uit doen en jassen. Als de kinderen willen knutselen kunnen zij zelfstandig de spullen pakken die zij nodig hebben, ditzelfde geldt voor het speelgoed dat in het bereik van de kinderen staat. Eigenlijk kunnen schoolgaande kinderen bijna alles wel zelf en wanneer zij hulp nodig hebben dan is er een pedagogisch medewerker beschikbaar om hen te ondersteunen door middel van praten en uitleggen.
- Geduld te tonen voor ideeën en oplossingen van het kind en als de situatie het toelaat mee te gaan met deze ideeën en oplossingen. Wij zien kinderen, net als Maria Montessori, als mensen in wording die zich op eigen wijze en tempo ontwikkelen, waarin zij gebruik maken van hun eigen talenten en kunnen. Met name schoolgaande kinderen komen met steeds meer initiatieven en ideeën en zijn ook beter in staat om naar oplossingen te zoeken. Daarom geven de pedagogisch medewerkers de kinderen zoveel mogelijk ruimte om deze initiatieven en ideeën uit te spreken en gaan hierin mee waar kan. Dit doen zij door met kinderen in gesprek te gaan en te vragen naar hun mening over bepaalde onderwerpen, maar ook in het organiseren van activiteiten te vragen naar hoe de kinderen zouden willen dat de activiteit gaat verlopen.

*'Lieve kinderen, lijkt het jullie een goed idee om zo naar buiten te gaan?'. De kinderen juichen. 'Jullie hebben zelfs heel veel zin om naar buiten te gaan volgens mij. En wat voor spel zullen we daar gaan doen? Of willen jullie liever zelfstandig spelen'. Max stelt voor om te gaan voetballen en Merel om te gaan touwtje springen. 'Dat zijn allebei wel leuke ideeën. Zouden we iets kunnen doen met een bal én een springtouw?', zegt de pedagogisch medewerker. Daniel zegt: 'Ja! We gaan springen in het springtouw, met de bal in ons handen!'. 'Dat is wel een uitdaging zeg, zullen we dat gaan proberen?', vraagt de pedagogisch medewerker.*

- Het zoveel mogelijk voorkomen van commanderen en nee zeggen. In plaats daarvan vraagt de pedagogisch medewerker de medewerking van de kinderen. Zo wordt de kinderen gevraagd om even naar de pedagogisch medewerker toe te komen en gevraagd om even te helpen met het afruimen van de tafel.

- Het uitspreken van waardering en erkenning voor de initiatieven, ideeën en gedachtes van de kinderen. Zo kunnen schoolgaande kinderen een sterke mening gaan ontwikkelen, onder andere ook over bijvoorbeeld de regels van de groep. Het geven van waardering voor en het vragen naar ideeën van de kinderen stimuleert de kinderen om mee te denken en leert hen dat hun mening en ideeën net zo waardevol zijn. Deze meningen/opvattingen/gedachtes mogen er zijn en worden erkend door de pedagogisch medewerkers, doordat zij herhalen wat de kinderen zeggen en er met hen over in gesprek gaan. Uiteindelijk kan er een compromis gesloten worden met de kinderen:

*‘Jij vind dat de kinderen gewoon moeten kunnen rennen op de groep. En waarom vind je dat dan?’, ‘Okee, en stel dat de kinderen dan wel mogen rennen op de groep, hoe zorgen we dan dat jullie niet tegen elkaar aan botsen en pijn hebben?’, ‘Alleen rennen in de hoek bij de matten, dat is misschien wel een idee ja. Want dan vallen jullie ook zacht, als jullie al vallen. Zullen we deze week eens kijken of dat lukt zonder dat er ongelukken gebeuren?’. ‘Maar als er ongelukken gebeuren, dan spreken we weer af om alleen buiten te rennen, goed?’.*

- De pedagogisch medewerker geeft kinderen medeverantwoordelijkheid door hen mee te laten denken, mee te laten praten en mee te laten beslissen over groep gerelateerde zaken. Zo worden de kinderen gevraagd mee te denken over de invulling van de dagen tijdens de schoolvakanties, welke activiteiten willen zij doen, welke uitstapjes zijn er mogelijk? Ook over de aanschaf van nieuw materiaal wordt gevraagd naar de mening en ideeën van de kinderen net als bij groepsregels.

---

#### PRATEN EN UITLEGGEN

Zoals eerder benoemd is warm persoonlijk contact tussen pedagogisch medewerkers/verzorgers en kinderen in de vorm van respectvolle communicatie, dialoog en actief luisteren, van groot belang. Hiermee wordt namelijk bijgedragen aan het gevoel van veiligheid van waaruit kinderen de wereld om hen heen kunnen ontdekken. Gedurende de dag benoemen de pedagogisch medewerkers voortdurend wat zij zien en wat zij gaan doen. Door deze communicatie met de kinderen wordt de omgeving en de gebeurtenissen die zich afspelen voorspelbaar voor de kinderen. Dit zorgt voor emotionele veiligheid omdat kinderen zich kunnen voorbereiden op gebeurtenissen en zij de wereld beter begrijpen doordat de pedagogisch medewerker zoveel benoemt. Een belangrijk onderdeel van de communicatie tussen pedagogisch medewerker en kind is dat deze gelijkwaardig is. Er wordt dus met de kinderen gepraat en niet tégen de kinderen, waardoor er sprake is van een dialoog (praten en luisteren wisselen elkaar af).

Bij De Pepermolen wordt de interactievaardigheid praten en uitleggen concreet toegepast tijdens de kinderopvang op de volgende manieren:

- De pedagogisch medewerkers grijpen gedurende de dag regelmatig kansen voor het voeren van alledaagse gesprekken met de kinderen waarbij het kind ook de ruimte krijgt om zelf te bepalen waar het over wil praten. Tijdens deze gesprekken luisteren zij oprecht naar de kinderen, zij laten zien dat ze de kinderen hebben gehoord door non-verbale en verbale communicatie en komen altijd met een reactie, door bijvoorbeeld door te vragen, antwoord te geven op een vraag of het verhaal samen te vatten *‘wauw, dus je hebt gister zelf de aardappels geschild en gesneden zodat je met papa patatjes kon maken’*. Kortom de pedagogisch medewerkers voeren echte gesprekken met kinderen en hebben een actieve luisterhouding, waardoor kinderen zich gezien, gehoord, begrepen en geaccepteerd voelen. De pedagogisch medewerker stemt hierbij de inhoud en taal af op de interesse en het ontwikkelingsniveau van het kind. Met name op de BSO groep kan dit nog al eens verschillen, met een kind van 4 jaar wordt bijvoorbeeld op een heel ander niveau en over andere onderwerpen gesproken dan met een kind van bijna 7 jaar.
- Daarnaast voeren de pedagogisch medewerkers ook regelmatig taal-denkgesprekken met de kinderen waarbij zij prikkelende vragen stellen; plannen bespreken; terugblikken op dingen die gebeurt zijn of door bijvoorbeeld ruimte te geven om te discussiëren en filosoferen met

de kinderen. Zij laat hierbij regelmatig stiltes vallen om zo de kinderen de kans te geven om na te denken terug te reageren. *'Jullie hadden aangegeven dat jullie graag een dansvoorstelling willen gaan doen, hoe gaan jullie dat aanpakken? Wat hebben we daar allemaal voor nodig?'*

- De pedagogisch medewerker moedigt het kind aan om gedachtes, ideeën en gevoelens te verwoorden. Daarnaast helpt de pedagogisch medewerker de kinderen om hun verhaal te vertellen. Hierbij heeft zij oog voor de taalontwikkeling. Door binnen de gesprekken met de kinderen open vragen te stellen, worden de kinderen uitgedaagd om na te denken en hun gedachtes over bepaalde onderwerpen uit te spreken.

*Zo zitten de pedagogisch medewerkers aan het begin van de middag aan de tafel met de kinderen om fruit te eten, waarin altijd even de dag besproken wordt (hoe was het op school, wat gaan we vandaag doen), maar ook over allerlei verschillende onderwerpen wordt gesproken die de kinderen inbrengen (de Efteling, het open maken van een banaan, vriendschap, etc.). De kinderen kunnen op elkaar reageren, ideeën inbrengen en opvattingen delen, en de pedagogisch medewerkers luisteren en stellen vragen om zo alle kinderen erbij te betrekken.*

- De pedagogisch medewerker benoemt al haar handelingen aan de kinderen. Zij vertelt de kinderen wat zij doet maar geeft ook vooraf aan wanneer zij iets van plan is om te gaan doen. Indien de situatie het toelaat wacht zij eerst de reactie van het kind af. Dit kunnen kleine verklaringen zijn zoals; *'ik ga even fruit snijden'* tot verklaringen die iets zeggen waarom kinderen iets moeten doen zoals; *'Jullie mogen de borden in de keuken zetten en dan gaan we onze schoenen aan doen, want we gaan zoals afgesproken lekker buiten spelen'*.
- Ook op de BSO wordt op speelse wijze gebruik gemaakt van taal om zo de taal extra te stimuleren. Zo is er bijvoorbeeld een grote boekenhoek aanwezig op de groep waar kinderen zich even kunnen terugtrekken en zelf een boek kunnen lezen. Voor de kinderen die hier nog behoefte aan hebben leest de pedagogisch medewerker zelf regelmatig een boek voor. Daarnaast zijn er op de groep ook verschillende taalspelletjes te vinden waarbij kinderen zowel met gesproken als geschreven taal in aanraking komen. Tijdens gesprekjes breidt de pedagogisch medewerker uit wat het kind zegt door wat het kind zegt bijvoorbeeld te herhalen in een langere zin of door hier nieuwe woorden aan toe te voegen om zo de woordenschat uit te breiden.

---

### 2.1.3 STABILITEIT

Ons doel is, om zoveel mogelijk te werken met vaste pedagogisch medewerkers en met vaste werkdagen. De Pepermolen werkt hiernaast met een vast werkrooster. Medewerkers van één groep, gaan om beurten op vakantie. Door deze maatregelen te treffen, voorkomen we dat kinderen onnodig worden blootgesteld aan te veel wisseling van pedagogisch medewerkers. Wisseling van pedagogisch medewerkers op de groep, staat een goede hechting tussen een kind en pedagogisch medewerker in de weg en dit is weer van grote invloed op de mate waarin het kind zich ontwikkeld.

---

### 2.1.4 MENTORSCHAP

#### *Vast mentorschap*

Bij BSO de Pepermolen, hebben alle kinderen een vaste mentor. Tijdens het intake gesprek wordt mondeling aan de ouders en het kind bekend gemaakt wie de mentor is. Ouders hoeven maar bij één medewerker wijzigingen/bijzonderheden door te geven, waardoor er een duidelijke lijn van communiceren ontstaat. Bij goed mentorschap, komt echter meer kijken dan alleen contactpersoon zijn. Bij kinderopvang de Pepermolen, zijn we ervan overtuigd, dat als je het mentor zijn van een kind goed vormgeeft, het heel veel kan bijdragen aan de ontwikkeling en de emotionele veiligheid van kinderen én pedagogisch medewerkers. Ons doel van dit vaste mentorschap is om de vertrouwensband tussen pedagogisch medewerker, kind en ouders te versterken en de ontwikkeling van kinderen beter in kaart te brengen en ouders op de hoogte te houden over de ontwikkeling van

hun kind. Maakt een kind stappen in zijn/haar ontwikkeling of gaat het misschien een stap terug. Is hier een logische verklaring voor, zoals de geboorte van een broertje of zusje, overlijden in de familie of een verhuizing. Door samen te bespreken wat pedagogisch medewerkers op de groep zien en wat ouders thuis zien m.b.t. de ontwikkeling van hun kind en of mentor en ouders bepaald gedrag van hetzelfde kind herkennen.

We geven ouders de mogelijkheid om buiten de reguliere haal en brengtijden en 10 minuten gesprekken door, een afspraak te maken voor een één op één gesprek, om bij bijvoorbeeld zorgen over de ontwikkeling van hun kind(eren) dit te kunnen bespreken met de mentor. Tijdens zo'n gesprek kunnen ouders en/of mentor hun zorgen bespreken en afspraken maken, eventueel in overleg externe hulp inschakelen om zo gezamenlijk de begeleiding van een kind beter op elkaar af te stemmen.

Daarnaast kunnen ouders kiezen of ze bij de overgang van hun kind, naar de BSO, een afsluitend gesprek willen met de "vorige mentor" (van de peutergroep). Een andere mogelijkheid is om na ongeveer 6 weken een voortgangsgesprek met de nieuwe mentor in te plannen, om kort te bespreken hoe de overgang is verlopen, of er knelpunten waren en hoe het welbevinden is van het desbetreffende kind op de nieuwe groep, met wie hij/zij graag speelt en waar zijn of haar interesses liggen. De oude mentor geeft mondeling aan de ouders door wie de nieuwe mentor van het kind zal worden.

De mentor van het kind heeft ook als taak, om ouders te informeren over het wennen op een nieuwe groep en wanneer het kind exact van start gaat op zijn of haar nieuwe groep. Daarnaast zal de mentor, de mentor (van de nieuwe groep) informeren over het kind. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder andere;

- ✓ Emotionele veiligheid, (bijv. afscheid nemen, houding t.a.v. inval medewerker)
- ✓ Eten en drinken (Wat vind het kind lekker, moet het kind gestimuleerd worden om te drinken)
- ✓ Gezinssituatie (broers, zussen, gescheiden ouders)
- ✓ Ontwikkeling (diverse ontwikkelingsgebieden, met wie speelt het graag en welke interesses)
- ✓ Medische bijzonderheden (is het kind allergisch, heeft het lichamelijke beperkingen, medicijngebruik?)
- ✓ Overige bijzonderheden. (Religie, zorgen om thuissituatie)

### **VOORWAARDEN MENTORSCHAP**

We proberen zo goed mogelijk rekening te houden met de volgende aspecten:

- ✓ De mentor van het kind kent het kind al een tijdje (minimaal een maand).
- ✓ De mentor van het kind is ook mentor van andere kinderen uit het gezin.
- ✓ De mentor ziet het kind het meest.
- ✓ Er is een eerlijke verdeling tussen het aantal kinderen per mentor.

## **2.2 PERSOONLIJKE ONTWIKKELING**

Het is wetenschappelijk bewezen, dat kinderen de ruimte nodig hebben om hun omgeving te kunnen ontdekken en zo hun motoriek en zintuigen te kunnen ontwikkelen. Zoals eerder benoemd in onze inspiratiebron Maria Montessori, zijn kinderen in staat om op eigen natuurlijke wijze hun ontwikkeling te doorlopen en hierin vaardigheden eigen te maken, waarbij de volwassene ondersteunend aanwezig is en de juiste randvoorwaarden aanbiedt, zoals een voorbereide en uitdagende omgeving en ondersteuning waar dit nodig is (d.m.v. praten en uitleggen). Het ontdekken van een omgeving, gebeurt door bewegen, voelen, zien, ruiken, horen en proeven. Het stimuleren van bewegen is van belang voor een goede motorische en zintuigelijke ontwikkeling.

Ook spelen is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Door te spelen leren kinderen over het effect van hun handelen en tegelijkertijd oefenen ze motorische, sociale, cognitieve en communicatieve vaardigheden, wat belangrijk is voor een gezonde ontwikkeling. De motorische en

zintuigelijke ontwikkeling (sensomotorische ontwikkeling) vormen de basis voor andere ontwikkelingsgebieden.

Maria Montessori vertelt dat een voorbereide, uitdagende omgeving die aansluit aan de behoeftes van de kinderen en hen stimuleert tot ontdekken, van belang is. De kinderen worden dan namelijk aangesproken op hun intrinsieke motivatie en in de gelegenheid gesteld om zich op eigen wijze en tempo allerlei vaardigheden eigen te maken en ervaringen op te doen. Bij BSO de Pepermolen proberen we onze groepsruimtes dan ook zo in te richten, dat het kinderen uitnodigt tot spel. Dit doen zij door de speelhoeken aan het begin van de dag al aantrekkelijk in te richten, zo wordt het kind direct uitgenodigd tot spel als het de groepsruimte binnenkomt. Gedurende de dag ordenen de pedagogisch medewerkers meerdere keren de ruimte door speelmaterialen weer terug te leggen op de juiste plaats (of de kinderen te vragen dit te doen), dit bevordert het gericht en geconcentreerd spelen. Daarnaast hebben de kinderen altijd de mogelijkheid om andere materialen toe te voegen aan de hoeken doordat het speelmateriaal wordt opgeborgen in open, lage kasten. De belangrijkste criteria voor het inrichten van onze groepsruimten zijn;

- ✓ Veiligheid
- ✓ Ontdekken
- ✓ Uitdaging
- ✓ Variatie
- ✓ Aansluiting bij de ontwikkelingsfase van de doelgroep

---

### 2.2.1 HET STIMULEREN VAN BEWEGEN (MOTORISCHE VAARDIGHEDEN)

Onder de motorische vaardigheden wordt zowel de grove als de fijne motoriek bedoeld. Onder de grove motoriek vallen grote bewegingen, zoals rennen, lopen, kruipen, skaten of rollen. Onder de fijne motoriek verstaan we de kleine bewegingen, waar meer aandacht of concentratie voor nodig zijn, zoals knippen, tekenen, kralen rijgen en de pincetgreep. Vanaf 4 jaar gaan kinderen zich bezig houden met het verfijnen van de motorische vaardigheden. Zo hebben zij zich al heel wat bewegingen eigen gemaakt als rennen, springen, overgooien, stappen en klimmen, alleen zijn deze nog niet zo gecontroleerd. Naarmate kinderen ouder worden krijgen zij steeds meer controle over hun bewegingen en breiden hun motorische vaardigheden uit met bewegingen als huppelen, hinkelen en veters strikken. Vanaf een jaar of 7 worden kinderen steeds sneller en soepeler in het maken van bewegingen en gaan zich bezighouden met ingewikkeldere bewegingen als touwtje springen, het schrijven van letters en woorden, en kopjeduikelen. Zij zullen zich daarnaast steeds meer gaan vergelijken met anderen, waardoor het spelen van wedstrijdjes maar al te leuk is.

Wanneer een kind iets nieuws leert (bijvoorbeeld een beweging) dan ontstaat er een nieuwe verbinding in de zenuwcellen. Hoe sterker de verbinding, des te beter het kind de vaardigheid beheerst. Om die verbinding te stimuleren is herhaling belangrijk én een positieve respons van de pedagogisch medewerker. We zijn ons bewust van onze rol in dit proces en we vinden het belangrijk om kinderen op een actieve en enthousiasmerende het plezier om te bewegen te vergroten. Daarnaast hebben wij een voorbeeldfunctie voor kinderen. Door bewegingsactiviteiten voor te doen, leren kinderen te experimenteren met geïmiteerd gedrag. Gedurende de dag, proberen we zoveel mogelijk bewegingsactiviteiten in te plannen:

Binnen activiteiten zijn o.a.;

- ✓ Koprollen
- ✓ Met de bal rollen
- ✓ Verstoppertje
- ✓ Dansen
- ✓ Bouwen met blokken, dominosteentjes, ijsstokjes
- ✓ Bewegingsspellen zoals twister of Annemaria Koekkoek (ren- en stilstaan spel)

Daarnaast proberen we ook zoveel mogelijk binnen activiteiten te integreren in ons dagelijks handelen;

- ✓ De tafel dekken en afruimen
- ✓ Bouwen



- ✓ Knippen, plakken, verven, schminken

Buitenactiviteiten zijn o.a.;

- ✓ Klimmen en klauteren op de glijbaan
- ✓ Voetballen
- ✓ Overgooien met de bal
- ✓ Balspellen, zoals voetbal en lummeltje
- ✓ Fietsen, steppen
- ✓ Hinkel en kring spelletjes
- ✓ Bladeren opvegen met de kinderbezems
- ✓ Rennen, huppelen en springen.
- ✓ Touwtje springen

Bij de Pepermolen, proberen we op vakantiedagen twee keer per dag buiten te spelen. In de schoolweken is dit eens per dag. Voor de BSO, ligt de focus van het aanbod op grof motorisch spel, om te ontladen van school en het ontdekken en ervaren van natuur, seizoenen en ondergrond. Over het algemeen ontwikkelen jongens zich grof motorisch sneller dan meisjes. Meisjes ontwikkelen zich vaak fijn motorisch sneller. Bij de Pepermolen proberen we ons er bewust van te zijn, geen stereotype gedrag te stimuleren, maar voor zowel jongens als meisjes een zo gevarieerd mogelijk aanbod te creëren, waardoor aangesloten wordt op de individuele behoeftes van de kinderen. Tot slot bieden wij de kinderen ook fijn-motorische activiteiten aan zoals elkaar schminken, knutselen met papier en scharen, of het planten van plantjes in de plantenbakken in de tuin.

*Voorbeeld stimuleren van grof motorische vaardigheden: de pedagogisch medewerker heeft een evenwichtsbalk neergezet op de groep, een aantal kinderen spelen hierop door er om de beurt overheen te lopen. Het valt de pm'er op dat José (5) van een afstandje blijft kijken, José stapt er niet op af maar is wel duidelijk geïnteresseerd. De pm'er loopt naar haar toe 'wil je het ook een keer proberen?' 'ik weet niet of ik het kan' antwoordt José zachtjes 'dat geeft niets' zegt de pm'er 'vind je het leuk om te leren? Na een paar keer oefenen lukt het vast steeds een beetje beter' 'eerst samen' zegt José. De pm'er loopt met José richting de evenwichtsbalk en benoemt naar de andere kinderen 'José wilt het ook graag leren, mag ze het ook een keer proberen?' en José loopt, aan de hand van de pm'er, over de evenwichtsbalk. José straalt 'ik wil het straks ook wel een keer alleen proberen' zegt ze.*

*Voorbeeld stimuleren van fijn motorische vaardigheden: de pedagogisch medewerker heeft strijkkralen op tafel klaargelegd, Emma (4) vertelt dat ze op school een klasgenootje had gezien die een hartje had gemaakt van strijkkralen maar niet precies weet hoe ze dit maken moet. De pm'er vraagt of iemand anders van de groep het uit kan leggen. Sara (6) zegt 'ik laat het wel aan je zien' en ze legt uit aan Emma hoe ze dit kan doen. Na een aantal minuten ziet de pm'er dat Emma druk aan het oefenen is 'Dat gaat goed Emma, ik zie dat je al goed doorhebt hoe het moet!'*

### **Wat merken kinderen er nu en later van?**

Kinderen die voldoende kunnen spelen en bewegen, ontwikkelen een brede basis aan motorische vaardigheden. Daardoor krijgen ze meer plezier in bewegen en zullen ze vaker bewegen, wat een positief effect op de gezondheid heeft. Daarnaast vormen de motorische en zintuigelijke ontwikkeling de basis voor andere ontwikkelingsgebieden, zoals de sociale emotionele ontwikkeling. Kinderen met een achterstand in de motorische ontwikkeling, hebben een lager zelfvertrouwen, kunnen minder goed emoties inschatten bij anderen en zijn op latere leeftijd minder flexibel. Ook zijn motorische vaardigheden gerelateerd aan andere functies, zoals ruimtelijke oriëntatie, rekenvaardigheden, aandacht/concentratie. Gevarieerd bewegen is daarom enorm belangrijk.

---

### **2.2.2 KUNST, CULTUUR EN CREATIVITEIT (CREATIEVE VAARDIGHEDEN)**

Kunst is van altijd en overal. Muziek, dans, drama en beeldende kunsten maken deel uit van ieders leven en doen dat al eeuwenlang. Het leven van kinderen is gevuld met muziek en geluid. Ze horen liedjes, al dan niet gezongen door ouders en of pedagogisch medewerkers en staan bloot aan muziek

via allerlei media. Ook in bed maken kinderen zelf geluid, terwijl ze rustig liggen of tijdens het eten aan tafel door ritmisch met hun lepel op het bord te tikken.

Kinderen nemen niet alleen auditieve prikkels waar ze uiten zich ook door middel van muziek en geluid. Kinderen worden omgeven door materialen, zoals knuffels, prentenboeken, constructie materiaal. Allerelei materialen die betekenisvol voor ze zijn, vanwege de functie. . Kinderen zijn creatief in hun spel en in het gebruik van (speel)materiaal, en in het oplossen van problemen en kunnen binnen knutselactiviteiten tot de meest creatieve ideeën komen. Het is dan ook de kunst van de pedagogisch medewerkers om deze creativiteit en fantasie aan te spreken en kinderen de ruimte te geven om zich creatief te uiten.

Tussen de 4 en 6 jaar laten kinderen zich nog niet remmen in hun creativiteit, en spelen dan ook nog volop op het gebied van fantasiespel. Verder beschikken kinderen rond deze leeftijd over de vaardigheid om zelfstandig dansjes te bedenken en deze ook uit te voeren. Vanaf 7 jaar raken kinderen steeds behendiger in het gebruiken van een kwast, potlood en schaar, waardoor zij zelfstandig kunnen knutselen. Zij raken zich daarbij bewust van de meningen en ideeën van anderen en kijken zo ook kritischer naar hun eigen knutselwerkjes.

Op de BSO bieden wij de kinderen verschillende knutselactiviteiten aan en kunnen de kinderen ook zelfstandig aan de slag met knutselmaterialen zoals verf, kwasten, scharen, lijm, karton, dik en dun papier, etc. Bij de Pepermolen vinden wij het belangrijk dat kinderen tijdens creatieve activiteiten zelf invulling mogen geven aan hun creatie. Dit betekent dat de pedagogisch medewerker de randvoorwaarden en materialen aanbiedt en het kind vervolgens zelf mag bepalen hoe het hier invulling aan gaat geven. Wij maken dan ook regelmatig gebruik van open materialen (denk aan ijsstokjes, lapjes stof, dopjes, kurken, wol etc) omdat deze materialen talloze mogelijkheden geven. Zo stimuleren wij de kinderen hun eigen fantasie en creativiteit te gebruiken.

Daarnaast is er de ruimte voor de kinderen om te dansen en toneelstukjes op te voeren, de pedagogisch medewerkers doen hier ook maar wat graag aan mee! Wij zullen ons creatieve aanbod, in de toekomst gaan uitbreiden. Dit doen we niet alleen door onze pedagogisch medewerkers hiervoor intern op te leiden, maar we zullen ook meer gaan samenwerken met andere partijen/organisaties. Zo willen we naailessen aanbieden, dans, tekenlessen. Tot slot worden de kinderen in de gelegenheid gesteld om zoveel mogelijk mee te denken over allerlei zaken en ook uitgedaagd om oplossingen te bedenken voor allerlei zaken. Denk hierbij aan de inbreng van de kinderen in activiteiten die we met hen doen, het mee helpen zoeken naar een oplossing voor een dak van een knutselhuisje dat niet vast blijft zitten, het voorleggen van kleine vraagstukjes: ‘‘Ik heb één stuk meloen en 10 kinderen, hoe kunnen we de meloen verdelen?’’, etc.

*Voorbeeld stimuleren van creatieve vaardigheden: de pm'er heeft verschillende materialen klaargelegd in de creatieve hoek. In de kast die ook bij deze hoek aanwezig is zijn ook nog andere materialen te vinden. Joep (6) geeft aan plakbank of lijm nodig te hebben zodat hij de ijsstokjes aan elkaar kan plakken en dat hij daarna ook verf nodig heeft om het ‘‘vogelhuisje’’ dat hij maakt een mooie kleur te geven. De pm'er luistert naar de ideeën van Joep en motiveert hem om deze uit te voeren ‘‘pak de lijm maar uit de kast Joep, ik kom zo even bij je kijken hoe het gaat, ik ben heel benieuwd hoe het eruit komt te zien!’’*

---

### 2.2.3 DENKEN, ONTLUIKENDE GELETTERHEID EN MATERIËLE OMGEVING (COGNITIEVE VAARDIGHEDEN)

De cognitieve ontwikkeling betreft het proces van het 'leren' bij kinderen. Hierin gaat het om het eigen maken van cognitieve vaardigheden als het denken, bewustzijn, concentreren, onthouden, het waarnemen en het verwerken van informatie, en het terughalen en toepassen van deze informatie. De ontwikkeling van cognitieve vaardigheden is een ontwikkelingsaspect dat niet op zichzelf staat. De sociale, emotionele en motorische ontwikkeling vormen de basis waarop deze ontwikkeling voort kan bouwen. Van baby tot schoolgaand kind maken kinderen zich eigen met deze vaardigheden en doorlopen hierin verschillende ontwikkelingsniveaus.

Naarmate kinderen ouder worden raken zij geïnteresseerd in wat er allemaal om hen heen gebeurt en waarom. Door middel van het stellen van deze “Waarom” vragen, verkennen kinderen de wereld dan ook steeds meer. De pedagogisch medewerkers zijn met de kinderen in gesprek, waarin zij deze “Waarom” vragen beantwoorden, maar deze ook bij andere kinderen neerleggen, zodat er gezamenlijk over een onderwerp nagedacht wordt. Daarnaast komen kinderen van 4 en 5 jaar voor het eerst in aanraking met lezen en rekenen op school, door te oefenen met het lezen van letters en ordenen. In groep 3 begint het echte leren lezen, schrijven en rekenen. Door middel van het eigen maken van deze vaardigheden kunnen kinderen zich naarmate zij ouder worden vanaf 9 jaar ook bezig gaan houden met vakken als aardrijkskunde, geschiedenis en natuur. Daarnaast leren kinderen steeds concreter te denken en gebruiken daarbij minder hun fantasie. Zij gaan zich steeds meer bezig houden met maatschappelijke onderwerpen als oorlog en armoede.

---

### DENKEN EN ONTLUIKENDE GELETTERDHEID.

Ontluikende geletterdheid van kinderen heeft niet alleen betrekking op de ontwikkeling van begrip voor cijfers en hoeveelheden. Gecijferdheid heeft een bredere betekenis, want ook andere gebieden in de wiskunde krijgen immers de belangstelling van kinderen. Denk aan ruimtelijk inzicht, meten, bouwen en construeren. Naast dat de kinderen hier op school mee bezig zijn, komt dit ook naar voren binnen spel.

Kinderen zijn van nature spontaan en nieuwsgierig en daarom meestal ook sterk geneigd te experimenteren en/of onderzoeken. Maar die drang kan per kind enorm verschillend. Pm-ers zijn zich ervan bewust dat kinderen zich niet geleidelijk lineair ontwikkelen. De ontwikkeling verloopt in sprongen, die bovendien bij kinderen erg kunnen verschillen. Ook bij kinderen in dezelfde leeftijd. De ontwikkeling verloopt dus niet in vaststaande voorspelbare fasen, maar discontinu.

Ontluikende gecijferdheid komt vooral tot bloei door in de spelsfeer aan te sluiten bij de spontane nieuwsgierigheid van de kinderen en daarmee dus de intrinsieke motivatie aan te spreken. Het uitlokken van activiteiten die voor kinderen betekenis hebben. De interactie met ouders en pm-ers is daarbij van grote invloed. Schools leren rekenen is bij De Pepermolen niet aan de orde, de kinderen hebben daarbij ook al een hele dag school achter de rug. Het is wel belangrijk dat pedagogisch medewerkers hun aanbod afstemmen op de spontane stemming van de kinderen.

Verder hebben onze pm'ers een stimulerende houding, geen sturende. Kinderen hoeven geen resultaten te behalen en we nemen ook geen (eind)testen af.

Activiteiten die we aanbieden bij de Pepermolen om denken en ontluikende geletterdheid te stimuleren:

#### *Reflecteren*

- ✓ ‘Is het gat nu diep genoeg om de plant erin te kunnen zetten denk je?’ ‘Ja? Laten we het eens proberen’, ‘En? Is het gat diep genoeg?’

#### *Redeneren*

- ✓ ‘Ik heb één meloen en 10 kinderen, hoe gaan we de meloen verdelen?’
- ✓ ‘Het plantje past nu niet in het gat, omdat ...’
- ✓ ‘Hoe zou het kunnen komen dat er een regenboog in de lucht komt, na de regen?’
- ✓ ‘Jij hebt drie koekjes als ik er één bij doe dan heb je.... Meer of minder? Waarom?’
- ✓ ‘Op een foto zijn er vier spelende kinderen, waarvan drie meisjes. Zijn er meer meisjes of meer spelende kinderen? Hoe weet je dat?’

#### *Denken en voorspellen*

- ✓ ‘In dit zakje zitten vier rode blokjes en één wit blokje. Als ik zonder kijken een blokje pak, zal het dan een rood of een wit blokje zijn en waarom denk je dat?’

- ✓ 'Als je nu naar buiten kijkt en die grote grijze wolken ziet, denk je dan dat het droog blijft of dat het gaat regenen en waarom denk je dat?'

### *Metten en vergelijken*

- ✓ 'Wie is er langer? Mees of Maud? Laten we het eens meten!'
- ✓ 'Hey, nu lijkt jij wel een beetje op Max, die is ook geschminkt als dino! Zie je dat?'
- ✓ Meten met de handen van de pm-er en kind. 'Welke handen zijn groter?'
- ✓ 'Wie kan het snelst naar de overkant rennen?' (buitenspel)
- ✓ Een toren bouwen met dominosteentjes en de torens vergelijken: 'Jouw toren is heel hoog en die van jou weer heel breed!'
- ✓ 'Het kleine glas is vol, het grote glas is halfvol. Waar zit het meeste in?'
- ✓ Op de wip: aan één kant twee kinderen, 'hoeveel moeten er aan de andere kant?'

### *Bouwen en ontwerpen*

- ✓ Torens bouwen van ijsstokjes of dominosteentjes, zandkastelen bouwen, spoorlijnen aanleggen, samen één grote vis ontwerpen door middel van potloden en papier

### *Tellen en hoeveelheden*

- ✓ 'Is er eerlijk verdeeld? Is er voor elk kind een beker?'
- ✓ 'Lieve jij mag 10 borden pakken uit de kast en op tafel zetten.'
- ✓ 'Hoeveel jaar ben jij? Laat maar zien met je vingers.'
- ✓ 'Heb je genoeg fruit op je bord, of is het te weinig?'
- ✓ 'In hoeveel stukken zullen we de meloen moeten snijden, zodat ieder kind een stuk heeft?'

### *Verhoudingen*

- ✓ 'Is dit bord fruit genoeg voor alle kinderen?'
- ✓ 'Lieve is jarig. Hebben we wel genoeg traktaties?'
- ✓ 'Zou het drinken in de kan genoeg zijn om alle bekers te vullen?'
- ✓ Kijk naar foto's. 'Lieve is daar nog veel kleiner, hoe kan dat?'
- ✓ 'En is jouw broertje ouder of juist jonger dan jou?'

### *Lokaliseren en oriënteren*

- ✓ Ik zie ik zie wat jij niet ziet; door vragen te stellen (is het links, hoog, boven?) Kinderen moeten raden wat de pm-er ziet.
- ✓ Verstoppertje spelen. 'Waar zou Lieve zich allemaal kunnen verstoppen?'
- ✓ 'Hoe kan Lieve van hier naar de glijbaan buiten lopen. Vertel het maar!'
- ✓ Zoek de verschillen tussen kijkplaten
- ✓ Spelletjes als 'Wat klopt/hoort hier niet?'. Bijvoorbeeld een appel tussen de komkommer, sla en tomaat neerleggen: 'Wat hoort hier niet tussen?', 'De appel, inderdaad en waarom niet?', 'Precies, omdat het fruit is en geen groente zoals de komkommer, sla en tomaat.'

### *Handelen en kijken*

Een kasteel nabouwen met kartonnen dozen en beide kastelen tussen het bouwproces steeds vergelijken. Dit kijkend handelen wordt ook wel getypeerd als "haptische percepties."

### *Mentale beelden vormen*

De pedagogisch medewerker omschrijft waar zij dit weekend is geweest, zonder de specifieke plek te benoemen. De kinderen mogen raden waar zij is geweest. Dan mag het volgende kind de plek omschrijven waar hij is geweest. Op deze manier worden kinderen uitgedaagd om beelden te vormen en deze samen te voegen tot één geheel, bijvoorbeeld: achtbaan, een bos, sprookjes → de Efteling!

*Voorbeeld stimuleren cognitieve vaardigheden: de pedagogisch medewerker doet een balspel met 8 kinderen. 4 kinderen staan aan de ene kant van de muur en de andere 4 kinderen staan aan de andere kant van de muur. De pm'er legt uit dat zij opdrachten gaat geven waarbij het ene*

*groepje kinderen moet proberen om de bal te verplaatsen naar de andere groep kinderen. Hierbij mogen de kinderen overleggen en samenwerken. De pm'er legt de eerste opdracht uit 'de bal moet naar het andere groepje worden gebracht maar mag niet met de handen worden aangeraakt' de kinderen overleggen en besluiten met behulp van de voeten de bal naar de overkant te brengen. 'Nu wordt het iets moeilijker' benoemt de pm'er naar het andere groepje 'de bal moet naar de overkant gebracht worden, maar hij mag niet met de handen of voeten aangeraakt worden en de bal mag ook niet stuiten' na even nadenken komt één van de kinderen met een idee 'als twee kinderen de bal klemmen tussen hun buiken en dan heel langzaam naar de overkant lopen?' 'probeer het maar!' moedigt de pm'er de kinderen aan.*

*Wat merken kinderen er nu en later van?*

Bij de bovengenoemde activiteiten ligt de nadruk op het zoeken van aansluiting bij de spontane en natuurlijke nieuwsgierigheid van kinderen. Het gaat om aan sluiten "bij", maar óók om het opwekken van belangstelling voor maat, voor getal, voor meten, kijken, bouwen en nog veel meer zaken. Activiteiten in spelvorm vinden kinderen leuk en het legt een goede basis voor denkactiviteiten die naarmate kinderen ouder worden op hoger niveau zullen plaats vinden. Onze pedagogisch medewerkers hebben het doel, om activiteiten (spontaan) aan te bieden die voor de kinderen zelf steeds van belang zijn. Hierin sluiten zij aan bij de verschillende leeftijdscategorieën. Doordat er kinderen in verschillende leeftijden worden opgevangen, kunnen jongere kinderen al wel heel goed meeluisteren met ingewikkeldere vraagstukken ook al weten zij het antwoord hier nog niet op te vinden. Ze maken er alvast kennis mee en zien hoe de oudere kinderen het vraagstuk oplossen, wat ontzettend leerzaam is.

---

#### **MATERIËLE OMGEVING**

Kinderen groeien op in een materiële omgeving. Kinderen willen overleven in de materiële wereld en daarom zit er maar 1 ding op; goed opletten en nagaan wat je allemaal kan met die zaken die je aandacht trekken. De materiële wereld is voor een gedeelte "natuurlijk", dat wil zeggen niet door mensen gemaakt. Zoals bijvoorbeeld de zwaartekracht. Kinderen hebben bijna een jaar nodig om overeind te komen, tegen de zwaartekracht zich staande te houden en stapjes te zetten. Maar wat is eigenlijk zwaartekracht? Waarom vallen er dingen? Het is iets wat wij mensen best begrijpen. Het zet aan tot denken, tot verzinnen van oorzaken en grote experimenten die bijdrage leveren aan het begrip van de zwaartekracht. Dat is wetenschap.

Voor kinderen vertaalt de wetenschap zich naar onderzoekend leren. Zoals Maria Montessori ook zegt, leren kinderen van de ervaringen die zij op doen in het "zelf doen", en dus het zelf ervaren. Vallen zware dingen sneller of anders dan lichte dingen? Als er iets in het water valt, blijft het dan zinken of drijven? Een jong kind wil leven, in eerste instantie overleven en wil dus weten wat de mogelijkheden en de eigenschappen zijn van de voorwerpen die zich zintuigelijk opdringen. Wat kun je er mee, is het gevaarlijk? Bevredigd het een behoefte? Kinderen leren van vrij ondernemen in de materiele wereld. Naarmate kinderen ouder worden begrijpen zij steeds beter de functie van de materialen om zich heen; waar materialen voor dienen. Zij kunnen dan weer naar nieuwe mogelijkheden van de materialen zoeken en er mee experimenteren.

Kinderen krijgen de mogelijkheid bij BSO de Pepermolen door te doen en te ontdekken. Als een kind grip wil krijgen op de materiele wereld, moet je ontdekken wat vallen is. Dat licht van boven komt, dat je van water nat kunt worden, dat geluid een bron heeft. Dat gras niet groeit door eraan te trekken. Schoolgaande kinderen kunnen al veel beter inschatten dat bepaalde gedragingen tot bepaalde gevolgen leiden, en zullen dan ook van te voren nadenken voor zij iets doen. De pedagogisch medewerkers stellen de kinderen in de gelegenheid om zoveel mogelijk uit te proberen en op deze manier te ontdekken wat er gebeurt (uiteraard binnen veilige grenzen). Hierbij is vies worden geen punt! Ook de pedagogisch medewerkers doen graag mee met bijvoorbeeld een flinke schminkpartij waarbij de kinderen de pedagogisch medewerkers mogen schminken, of het spelen met water en zand waardoor modder ontstaat.

*Activiteiten die we aanbieden om kinderen de wereld om zich heen te kunnen ontdekken*

Functioneel spel, afgeleid van scenario's die kinderen in hun dagelijks leven herkennen, helpt bij de voorbereiding op participatie(deelname) in de maatschappij. Veel beroepen hebben leerzame kanten en sluiten goed aan bij de wil van kinderen om bij de grote interessante grote mensen wereld te horen. Pedagogisch medewerkers kunnen daarin begrippen uit de wetenschap verwerken, in vijf systemen. Pedagogisch medewerkers ontwerpen rijke spelsituaties, die kinderen in aanraking brengen met deze domeinen:

- ✓ Het levende systeem (met begrippen als groei, voeding en gezondheid)
- ✓ Het natuurkundige systeem (krachten, licht geluid en verandering)
- ✓ Het aarde ruimte systeem (het weer, bodem, water, zon, maan en sterren)
- ✓ Het technische systeem (ontwerpen, maken recepten, testen)
- ✓ Het mathematische systeem (ordenen, meten, patronen, kansen en onzekerheid)

Pedagogisch medewerkers kunnen moeiteloos op deze bovengenoemde systemen aansluiten:

- ✓ Bij het maken van een cake, kan een pedagogisch medewerker aan een kind vragen welke ingrediënten en hoeveelheden hiervan gemengd moeten worden om beslag te maken (wiskunde).
- ✓ 'Hoe komt het dat het nu eerder donker wordt?' (aarde-ruimte)
- ✓ 'Hoe maak je er een goed beslag van, met je handen, roeren met een lepel of kun je beter een mixer gebruiken?' (techniek)
- ✓ 'Wat zal er gaan zinken, een stuk papier of het speelgoedpoppetje?' (natuurkunde)
- ✓ 'Wanneer is een pannenkoek gezond en wanneer niet? Als je er aardbeien of ander vers fruit op doet is het dan gezond? En als je er suiker over heen strooit? Is de pannenkoek dan ook gezond?' (leven).
- ✓ 'Wat doe je precies als je hovenier bent?'
- ✓ 'Wat heb je nodig als je een eigen restaurant hebt?'
- ✓ 'Wat moet je allemaal doen als je voor je baby aan het zorgen bent?'
- ✓ 'Wat heb je nodig om het lekkende dak te repareren.'

Bovengenoemde spelvormen, leidt tot meer kennis van de materiele wereld en daarmee van de begrippen uit de wetenschap en techniek. Het is daarnaast ook een uitstekend middel, om taal en sociale vaardigheden te stimuleren.

#### *Wat merken kinderen er nu en later van?*

Wij proberen kinderen op een speelse wijze, zoveel mogelijk materiële verschijnselen zintuigelijk te laten verkennen. Zo introduceren we kinderen in de materiële wereld en bereiden we hen voor op schoolvakken als natuurkunde en biologie en op beroepsmogelijkheden in de bèta technische sector. Gewoon door samen naar de maan te kijken, te luisteren naar het getik van de regen op een dak, de bloemengeuren op te snuiven en het verschil te voelen tussen klei en zand. De oudere schoolgaande kinderen volgen al vakken als biologie en natuurkunde, en kunnen zo hun opgedane kennis delen met de groep. Zo kunnen zij bijvoorbeeld op de BSO laten zien, hoe zij een experiment hebben uitgevoerd met water en olie. Door dit zelf nogmaals te doen, wordt de informatie beter opgeslagen en kan er voortgeborduurd worden op deze bestaande kennis.

Van vrij spel en spel dat wordt afgeleid van bèta technische scenario's en beroepen, leren kinderen onderzoeken, ontwerpen, denken, maken, uitproberen en hierover enthousiast te praten. Door de taal van de techniek uit ervaring te leren spreken, voelen kinderen zich thuis in onze hoogtechnologische maatschappij en zullen kinderen later wellicht sneller kiezen voor een technisch beroep, zonder zich hier op voorhand van af te sluiten omdat ze van hun ouders en/of pedagogisch medewerkers hier (onbewust) een vooroordeel van hebben overgenomen.

---

#### **2.2.4 TAALVAARDIGHEDEN**

Mensen zijn sociale wezens. Communicatie en interactie staan daarbij centraal. Kinderen in de schoolgaande leeftijd hebben zich de taal in de afgelopen vier jaar eigen gemaakt, met behulp van de ouders/pedagogisch medewerkers om hen heen. De woordenschat van schoolgaande kinderen breidt zich steeds meer uit. Zo beschikken kinderen in de leeftijd van 4 tot 6 jaar al over een woordenschat van 3000 woorden. Net als de oudere peuters, oefenen kinderen flink met het

toepassen van de grammatica en naarmate kinderen ouder worden (zo rond de 10 jaar) maken zij zich de grammaticaregels steeds meer eigen. In de kleuterleeftijd leren kinderen steeds ingewikkeldere zinnen te maken en krijgen interesse in letters en het schrijven van letters. Vanaf 7 jaar gaan kinderen dan ook oefenen met lezen en schrijven op school, waardoor kinderen steeds meer woorden bij leren en langere zinnen leren te maken. Kinderen oefenen met het spreken van taal, maar ook met het gebruiken van taal om informatie op te zoeken zoals in boeken of op internet.

Taalinput is erg belangrijk voor kinderen. Niet alleen veel, maar ook rijk en kwalitatief. Daardoor wordt het kind gestimuleerd, om elke keer iets bij te leren. Het aangeboren taalvermogen komt hierbij op gang.

### Welke houding nemen de pm'ers aan binnen De Pepermolen?

Een pedagogisch medewerker geeft een kind feedback op wat het kind zegt. Een kind ontdekt op deze manier de verschillen tussen de eigen input en die van de omgeving.

De pedagogisch medewerkers kunnen kinderen helpen door:

- ✓ Incorrect taalgebruik te herhalen in de juiste vorm, dit heet “modeling”. *Voorbeeld: kind zegt ‘oma en ik hebben gister naar de supermarkt geloopt om soep te halen’ de pm’er reageert ‘je bent met oma naar de supermarkt gelopen om soep te halen? Dat klinkt gezellig’*
- ✓ Correcte grammatica aanbieden, dit kan door o.a. zoveel mogelijk lid woorden te gebruiken en verklein woorden te vermijden en de werkwoorden in goede vorm aan te bieden (Niet hij HEB, maar hij HEEFT)
- ✓ Begrijpelijk en relevant taalaanbod aanbieden. Dit betekent dat het taalniveau is afgestemd op dat van het kind.
- ✓ Verwoorden van begin tot eind wat een pedagogisch medewerker of een kind doet of waar het bij betrokken is (taal begeleidend handelen, ook wel praten en uitleggen). Zo wordt taalbegrip gestimuleerd.
- ✓ Het afstemmen van het taalniveau op de leeftijden van de kinderen. Zo wordt bij kinderen van 4 jaar nog relatief eenvoudige woorden en korte zinnen gebruikt, terwijl bij kinderen van 7 jaar al moeilijkere woorden en langere zinnen gebruikt kunnen worden.
- ✓ Altijd te reageren op contactinitiatieven. Dit doen de pedagogisch medewerkers door op kind hoogte te zitten, het kind aan te kijken, een toestemmend geluid te geven, te herhalen wat kinderen zeggen en open vragen te stellen. Naast het vocale reageren kan er ook non-verbaal worden ingegaan op contactinitiatieven zoals bijvoorbeeld instemmend knikken, een glimlach, een knuffel, even stoeien, etc.
- ✓ Taal uit te lokken door het stellen van vragen. In het begin kunnen dit ja/nee vragen zijn, gevolgd door meerkeuze vragen: *‘Heb je vandaag nog met Alex gespeeld?’*. En vervolgens open vragen: *‘Hoe komt het dat je geen zin had om met Alex te spelen?’*.
- ✓ Feedback/reactie te geven op wat de kinderen zeggen. Bijvoorbeeld in de vorm van een bekrachtiging: ‘Ja, goed zo’. Verhelderingsvragen: *‘welk ding bedoel je?’*. Modeling, kind over ander kind: ‘Sophie is zelf naar de Pepermolen geloopt!’, pm’er: *‘ja, Sophie is zelf naar de Pepermolen gelopen inderdaad!’*, of uitbreiding van wat het kind zegt, kind: ‘Hey, ik zie een groene vogel!’, volwassene: *‘Inderdaad, wat een mooie he. Wat zal dat voor een vogel zijn?’*.
- ✓ Samen met kinderen naar antwoorden te zoeken. Omdat kinderen zelf ook vragen stellen, biedt dat aanknopingspunten voor gesprekken. Wanneer een kind een vraag heeft, bijvoorbeeld hoe je een banaan kunt schillen, dan kan de pedagogisch medewerker deze vraag weer in de groep leggen: *‘Jongens, wie kan Bart vertellen hoe we een banaan kunnen schillen?’*. De kinderen mogen om de beurt een uitleg met woorden geven. Op deze manier oefenen kinderen met taal én zoeken creatief naar een oplossing. In het bovenstaande voorbeeld over de groene vogel, kan de pedagogisch medewerker voorstellen om eens op internet of in een boek op te zoeken wat voor soort vogel dit eigenlijk is. In dat geval wordt er een ongepland leermoment aangepakt, een moment die zich ongepland voordoet, van waaruit veel geleerd kan worden doordat er op ingegaan wordt (met vragen, extra informatie opzoeken).

Welke taalactiviteiten bieden wij aan bij de Pepermolen?

- ✓ Lezen
- ✓ Het spelen van diverse taalspellen, zoals memory of galgje
- ✓ Zingen van liedjes, versjes en rijmpjes.
- ✓ Gesprekken voeren gedurende de dag.
- ✓ Benoemen wat je ziet en doet, ondersteund met gebaren en mimiek.
- ✓ Benoemen van gevoelens, emoties.
- ✓ Groepsgesprekken voeren, over bijvoorbeeld een activiteit die op de planning staat zoals tuinieren

### *Bibliotheek op locatie*

Bij locatie De Bijenkorf is een mobiele kar aanwezig van de bibliotheek waar zowel de kinderen tijdens de opvang gebruik van kunnen maken maar zij ook samen met hun ouders een boek mogen lenen voor thuis. Omdat de bibliotheek bij ons niet om de hoek zit en we merken dat het daardoor voor ouders toch lastiger is om met regelmaat de bibliotheek te bezoeken is dit een mooi alternatief. Zo stimuleren wij het voorlezen ook in de thuissituatie en kunnen ouders variëren in hun aanbod van kinderboeken.

### *Wat merken kinderen er nu en later van?*

Door de ontwikkeling die een kind doormaakt, verandert de interactie in de loop der tijd. Doordat de pedagogisch medewerkers voortdurend met de kinderen in contact zijn leren kinderen woorden bij én oefenen met het gebruik van taal. Te zien is dat de woordenschat zich steeds meer uitbreidt en kinderen zich steeds beter kunnen verwoorden, waardoor het geven van meningen, ideeën, behoeftes en gevoelens ook steeds makkelijker af gaat. Daarnaast leren kinderen lezen, waardoor zij steeds meer informatie tot zich kunnen nemen in boeken, internet, tijdschriften, etc. Op deze manier leren kinderen de wereld om hen heen steeds beter kennen en kunnen hier ook een mening over vormen.

---

## 2.2.5 ACTIVITEITEN BIJ BSO DE PEPERMOLEN

Op de BSO werken we niet met een VVE programma. We laten kinderen meedenken in het aanbod van activiteiten, door hen vragenlijsten te laten invullen of met hen te vergaderen over de vakantie activiteiten. Gedurende de week vinden er verschillende activiteiten plaats waarbij de pedagogisch medewerker vooral inspeelt op de talenten en interesses van de kinderen. Zo kunnen de kinderen hun talenten en interesses verdiepen of verbreden. Door te proberen hier zoveel mogelijk op aan te sluiten zullen kinderen intrinsiek gemotiveerd zijn om mee te doen aan activiteiten. Wanneer kinderen echter niet mee willen doen is dit ook goed, zij mogen zelf bepalen of zij mee doen aan een activiteit of zelfstandig een activiteit gaan doen. Op deze manier worden kinderen zoveel mogelijk in de gelegenheid gesteld om de eigen behoeftes en interesses te volgen en zich te ontwikkelen vanuit intrinsieke motivatie.

Tijdens vakantieperiodes wordt er door de pedagogisch medewerkers een activiteitenplanning gemaakt. Bij het samenstellen hiervan maken zij gebruik van platform DoenKids. Dit is een online activiteitendatabase waarbij de pedagogisch medewerkers talloze activiteiten kunnen vinden gesorteerd op thema, leeftijd en/of ontwikkelingsgebied. Zo wordt er zorg gedragen voor een gevarieerde activiteitenplanning tijdens de vakanties. Uiteraard wordt bij het samenstellen hiervan ook de kinderen betrokken en geluisterd naar de ideeën die zij hiervoor hebben.

Verder wordt ons aanbod ingevuld door gezamenlijke activiteiten met het locatie De Pepermolen en basisschool de Vliekotter te organiseren. Bijvoorbeeld met Koningsdag, Pasen, Sinterklaasfeest. Locatie De bijenkorf kan in het dorps huis ook gebruik maken van de gymzaal, hier zullen de kinderen dan ook regelmatig sportieve activiteiten kunnen ondernemen. Daarnaast wordt er regelmatig overlegt met de basisschool in Oosterend. Het doel van deze overleggen is;

- Afstemming pedagogisch-educatief handelen
- Afstemming in omgang met ouders.



- Afstemming interne begeleiding en zorg.
- Elkaar informeren wat we gedaan hebben en wat allemaal willen gaan doen in de toekomst. Zowel op de korte als lange termijn.

---

### 2.2.6 ONTWIKKELINGSSTIMULERING

Bij De Pepermolen krijgen de kinderen alle kans om de wereld om zich heen te ontdekken en zichzelf spelenderwijs in eigen tempo te ontwikkelen. Door middel van onze prikkelende speelomgeving, de houding van onze pedagogisch medewerkers en ons uitgebreide activiteitenaanbod ondersteunen wij de kinderen op positieve wijze naar de volgende stap in hun ontwikkeling. Op onze BSO ligt de focus met name op het hebben van plezier, ontspanning en het oog hebben voor talenten van de kinderen. Op school ligt er altijd al veel nadruk op het actief stimuleren van de ontwikkeling, om deze reden doen wij dit op de BSO minder actief dan dat wij dit op het KDV doen. Uiteraard hebben wij ook oog voor de ontwikkeling van het kind, maar hier ligt niet de grootste focus op. Doordat onze pedagogisch medewerkers wel de kennis hebben van de verschillende ontwikkelingsfases weten zij goed hoe zij hierop kunnen aansluiten en spelenderwijs kunnen stimuleren.

Op de BSO bieden de pedagogisch medewerkers ontwikkelingsstimulering op de volgende manieren:

- De pedagogisch medewerkers dragen er zorg voor dat de groepsruimte uitnodigt tot spel, ontdekken en onderzoeken. Zij richten aan het begin van de dag de speelhoeken aantrekkelijk in. Wanneer nodig ordent zij gedurende de dag de groep door het spelmateriaal terug te leggen op de juiste plaats. De kinderen hebben zelf de mogelijkheid ander materiaal aan het spel toe te voegen, de pedagogisch medewerker inspireert de kinderen hiermee wanneer zij denkt dat bepaald spelmateriaal leuk aansluit bij het spel. Hiermee wordt het gericht spelen bevorderd.
- Gedurende de dag wordt er een mix aangeboden van vrij spel en begeleide activiteiten. De activiteiten sluiten aan bij de interesses en talenten van de kinderen, de kinderen krijgen de mogelijkheid actief mee te denken over het activiteitenaanbod.
- Kinderen krijgen tijdens vrij spel alle ruimte om zelf het spel te bepalen en op hun eigen manier op ontdekkingstocht te gaan. De pedagogisch medewerkers vergroten de spelbetrokkenheid van de kinderen door rustig en nabij te zijn als de kinderen spelen. Zij verbindt zich met het spel van de kinderen door (open) vragen te stellen, iets toe te voegen, andere mogelijkheden te laten zien of actief mee te spelen.
- De pedagogisch medewerker prikkelt de nieuwsgierigheid van de kinderen en richt de aandacht van de kinderen op ervaren en ontdekken.

## 2.3 SOCIALE ONTWIKKELING

### 2.3.1 DE ONTWIKKELING VAN SCHOOLGAANDE KINDEREN/SAMENSPEL

Wanneer we het hebben over sociale ontwikkeling, hebben we het over een groot ontwikkelingsgebied, waarin het gaat om het aanleren van sociale vaardigheden, zoals samen spelen, elkaar helpen, delen, op de beurt wachten, naar elkaar luisteren, elkaar troosten, etc.

Kinderen maken in hun eerste levensjaren al contact met de wereld en mensen om hen heen. Naarmate zij ouder worden naar school toe gaan, is te zien dat kinderen zich ook steeds bewuster raken van de gevoelens en behoeftes van anderen. Daarnaast is hun taal zo ontwikkeld, dat zij steeds makkelijker woorden kunnen geven aan de eigen gevoelens en behoeftes. Kortom: het rekening houden met elkaar gaat de kinderen steeds makkelijker af.

De kinderen van de BSO komen in contact en spelen met de kinderen op zowel de school als op de BSO, wat een hoop uitdagingen biedt op sociaal-emotioneel gebied. Zo maken zij kennis met ruzie, concurrentie, rekening houden met anderen, agressiviteit en assertiviteit. Doordat schoolgaande kinderen zich ontwikkelen in hun empathie, kunnen zij zich al veel beter verplaatsen in anderen en kunnen zo ook steeds beter omgaan met conflicten, grenzen en regels. Daarnaast oefenen kinderen met het beheersen van henzelf. Vanaf een jaar of 6 raken kinderen zich steeds bewuster van hunzelf en gaan zich daarnaast ook steeds meer vergelijken met anderen. De ouders, pedagogisch medewerkers en oudere kinderen waren met name de voorbeeldrollen waaraan kinderen zich op

jonge leeftijd aan optrekken. In de schoolgaande leeftijd zullen kinderen zich steeds meer optrekken aan hun leeftijdsgenoten en vriendschappen sluiten.

---

### 2.3.2 DE ROL VAN DE SOCIALE ONTWIKKELING

We leven in een geïndividualiseerde maatschappij. Over het algemeen zijn kinderdagverblijven heel erg geïnteresseerd in het kind als individu. Maar bij kinderopvang de Pepermolen, hebben wij een andere visie. Wij werken niet ter individualisatie maar tot socialisatie voor het kind. Het moet leren relaties aan te gaan. Uit onderzoek is gebleken dat mensen met de grootste sociale vaardigheden het gelukkigst zijn. Voor ons als kinderopvang ligt hier dus een belangrijke taak.

---

### 2.3.3 HET VOORDEEL VAN OPVANG OP DE BSO

De thuissituatie is over het algemeen “te lief” voor een kind. Een kind komt sneller weg met ongewenst sociaal gedrag, zoals valsspelen met een spelletje, het omgooien van een mooie vaas. Maar in een groep wordt sociaal gedrag veel eerder gecorrigeerd. De thuissituatie is belangrijk voor warmte en liefde, maar in een groep leren kinderen al op zeer jonge leeftijd sociale vaardigheden zoals op je beurt wachten, behoefte uit stellen (kinderen die deze vaardigheid al jong aanleren, zijn op latere leeftijd beter in staat om samen te werken en samen te leven).

Kinderen die op een goede kwalitatieve opvang hebben gezeten zijn sociaal vaardiger, sociaal gevoeliger en assertiever. Zij kunnen goed vertellen wat zij willen, zonder dat zij een ander hiermee te kort doen, kwetsen, pijn doen, zijn/haar mening niet laat vertellen.

---

### 2.3.4 HET AANLEREN VAN SOCIALE VAARDIGHEDEN

Bij het leren van sociale vaardigheden komen drie aspecten kijken:

- Gedrag leren lezen
- Weten hoe je moet handelen
- De handeling op een goede manier kunnen uitvoeren

#### *Hoe leren kinderen sociale vaardigheden?*

- ✓ Snappen wat er aan de hand is. Al het gedrag is aangeleerd gedrag. Hoe leren ze dat? Door social referencing. Kinderen kunnen geen betekenis geven aan dingen die er om hen heen gebeuren. Van volwassenen (bijvoorbeeld pm-ers) leren ze dit door bijvoorbeeld naam aan een situatie te geven, zoals ‘jullie hebben knetterende ruzie’. Kinderen nemen dan aan dat ze dus knetterende ruzie hebben. Het zou beter zijn, wanneer een pedagogisch medewerker zegt; ‘jullie kunnen het niet zo goed eens worden, hoe je samen met dit autootje kunt spelen’. Deze reactie is wat luchtiger. De pedagogisch medewerkers maken verder gebruik van de eerder genoemde ik-boodschap, waarin zij vertellen wat zij zien gebeuren (het gedrag), wat het voor een gevoel teweegbrengt en welk gevolg daaraan vast zit. Op deze manier leren kinderen gedragingen en situaties te begrijpen. Pm-ers moeten hun eigen rol niet onderschatten, want wat een volwassene zegt, dat is het ook voor een kind.
- ✓ Welk gedrag, er naar aanleiding van een situatie, van hen verwacht wordt. Weten dat er alternatieven zijn. Kinderen denken vaak dat hun manier van reageren, de enige manier is om te reageren. Bijvoorbeeld kinderen die agressief gedrag laten zien, zijn niet perse agressiever van aard, maar ze denken bijvoorbeeld dat andere kinderen vaak iets expres doen. Zoals bijvoorbeeld een speelgoedemmer omstoten. Het is dan aan de pedagogisch medewerker om te laten zien aan de kinderen hoe je op deze situatie kunt reageren.
- ✓ Hoe te handelen. Hoe leer je kinderen dat er meerdere manieren zijn hoe je je kunt gedragen;
  - Gewenst gedrag waarderen door hier een positieve reactie op te geven
  - Het goed voordoen
  - Voorbereiden op een situatie door de kinderen mee te nemen in een manier waarop ze zich kunnen gedragen in een bepaalde situatie, i.p.v. achteraf corrigeren.

---

### 2.3.5 BEGELEIDEN BIJ CONFLICTEN

Schoolgaande kinderen zijn al beter in staat om zich te verplaatsen in andermans gevoelens en behoeftes, maar zullen ook met elkaar in conflict kunnen komen doordat zij het niet met elkaar eens zijn. Als een pedagogisch medewerker ziet dat een kind, sociaal gezien, moeilijk in de groep ligt, kan deze samen met haar collega's de oorzaak achterhalen.

De conflicten die ontstaan laten de pedagogisch medewerkers zoveel mogelijk 'gebeuren'. Hiermee bedoelen we dat de pedagogisch medewerkers in de gaten houden of het conflict niet uit de hand loopt, maar zolang dit niet gebeurd grijpen zij niet in. Dit doen we om de kinderen in de gelegenheid te stellen om gezamenlijk naar een oplossing te zoeken. Als het conflict niet opgelost wordt door de kinderen zelf, maar juist uit de hand loopt, dan grijpen de pedagogisch medewerkers in door de kinderen te begeleiden naar een oplossing. Dit doen zij door aan de kinderen te vragen wat er aan de hand is en hen beide aan het woord te laten. Daarbij vraagt de pedagogisch medewerker naar de gevoelens van de kinderen: 'En wat vind je daarvan? Hoe voel je je daardoor?'. Daarna wordt de kinderen gevraagd hoe de situatie opgelost zou kunnen worden, waarin zij de kans krijgen om zelf met ideeën te komen. Op deze manier wordt gezamenlijk met de kinderen gezocht naar een oplossing, waarin beide partijen zich kunnen vinden. De actieve luisterhouding vanuit onze inspiratiebron Thomas Gordon is hierin duidelijk terug te zien en van grote meerwaarde om kinderen op een respectvolle en positieve wijze te begeleiden naar een oplossing.

*Dennis en Olivier spelen met de bal in de tuin. Dan doet Fenna ook mee en ze spelen lummeltje. Het lukt Fenna maar niet om de bal te pakken, want de jongens gooien de bal erg hoog over haar heen. Fenna is wat kleiner. Fenna zegt: 'Jongens, niet zo hoog dan kan ik er niet bij!'. 'Dat is ook de bedoeling' zeggen de jongens. Na 5 minuten loopt Fenna boos weg. De jongens spelen door. De pedagogisch medewerker wacht even af of er naar een oplossing wordt gezocht en grijpt dan in. Ze roept de jongens en Fenna bij elkaar. 'Ik vind het jammer om te zien dat Fenna hier alleen zit met een frons op haar gezicht, terwijl jullie eerst nog samen aan het spelen waren met de bal. Wat is er gebeurd?'. Fenna verteld dat de jongens de bal te hoog gooien, waardoor zij er niet bij kan. Dennis zegt: 'Maar dat is toch ook het spelletje'. De pedagogisch medewerker herhaalt wat de kinderen zeggen: 'Okee, dus het spelletje is dat de bal hoog over de ander wordt heen gegooid en dat vindt jij vervelend Fenna omdat je er dan niet bij kunt'. Fenna knikt. Olivier zegt: 'Misschien kun je proberen te springen Fenna, dan kun je er denk ik wel bij'. De pedagogisch medewerker zegt: 'Wil je dat eens proberen Fenna?'. Fenna knikt. De kinderen gaan opnieuw overgooien en Fenna springt. Na twee keer heeft ze de bal te pakken. 'Kijk aan, goed gedaan Fenna!'.*

### 2.3.6 INTERACTIE KINDEREN ONDERLING STIMULEREN

Zoals eerder al benoemd vinden wij het op De Pepermolen heel belangrijk om de sociale ontwikkeling te stimuleren. Wij doen dit door kinderen de ruimte te geven om met elkaar te spelen, zonder dat we direct ingrijpen als er een conflict dreigt te ontstaan. Dit doen we zodat de kinderen op een natuurlijke manier leren wat de reacties zijn op hun gedrag. Als het conflict uit de hand loopt grijpen we natuurlijk wel in. Wij leggen dan aan de kinderen uit wat we hebben waargenomen vragen wat er is gebeurd, waarin ruimte is voor het vertellen van gevoelens en behoeftes en zo gezamenlijk naar een oplossing wordt gezocht. Tijdens het vrije spel spelen de pedagogisch medewerkers met de kinderen mee als zij dit willen of ondersteunen hen waar nodig door middel van praten en uitleggen. Daarnaast complimenteren wij kinderen als we spontane positieve interacties zien ontstaan tussen de kinderen, bijvoorbeeld als ze met elkaar spelen of als zij elkaar helpen. Ook stimuleert de pedagogisch medewerker sociaal contact door activiteiten in te plannen die dit vereisen, zoals voetballen, gezelschapsspellen, samen bakken, een toneelstuk of dans bedenken etc. De pedagogisch medewerkers geven kinderen hierin de ruimte om eigen (spel)regels te bedenken en regie te nemen. Ten slotte benoemt de pedagogisch medewerker haar eigen gevoelens en de gevoelens die ze bij de kinderen opmerkt middels de ik-boodschap. Hierdoor worden kinderen zich bewust van hun eigen gevoelens en leren zij dat andere kinderen ook gevoelens hebben waar ze rekening mee moeten houden.

*De pedagogisch medewerker begeleidt een activiteit waarbij 4 kinderen een dansje willen bedenken en uitvoeren. De pm'er laat de kinderen zelf keuzes maken om ze zo ook te leren hoe*

*ze met elkaar kunnen overleggen, samenwerken en beslissingen maken. Allereerst moeten de kinderen met elkaar bedenken op welk nummer ze gaan dansen. Er worden 2 verschillende liedjes geroepen en nu weten ze niet goed welke ze moeten kiezen. De pedagogisch medewerker benoemt 'hoe kunnen jullie er over uit komen welk nummer het wordt?' één van de kinderen zegt 'misschien kunnen we ze wel allebei doen? Doen we vandaag 'Hupsakee' en bedenken we volgende week een dansje op 'Pasapas' dan kunnen we volgende week een voorstelling geven aan de andere kinderen waarbij we allebei de liedjes dansen' de andere kinderen reageren enthousiast en gaan aan de slag met het bedenken van danspasjes. 'Wat slim van jou bedacht Lieke, zo is iedereen blij!' complimenteert de pm'er nog.*

## 2.4 WAARDEN EN NORMEN

Bij verantwoorde kinderopvang, hoort de overdracht van normen en waarden. Bij BSO De Pepermolen, willen we kinderen op een open manier kennis laten maken met de algemene aanvaarde waarden en normen in onze samenleving, met het oog op een respectvolle omgang met andere kinderen en volwassenen.

Wij dragen bij aan de overdracht van waarden en normen door;

- ✓ Het goede voorbeeld te geven, beleefd te zijn en respect te tonen naar de kinderen, ouders en collega's en excuses te maken indien nodig.
- ✓ Elkaar te groeten bij binnenkomst en het vertrek.
- ✓ Elkaar bij de naam te noemen.
- ✓ Als we gezamenlijk aan tafel zitten, gaan we pas van tafel als iedereen klaar is.
- ✓ Elkaar uit laten praten.
- ✓ Problemen, conflicten met een open houding oplossen.
- ✓ Elkaar geen pijn doen, door te bijten, knijpen, slaan, duwen of schoppen.
- ✓ Op je beurt wachten.
- ✓ Delen.
- ✓ Vriendelijk zijn tegen elkaar.
- ✓ Kinderen op een rustige manier regels uitleggen.
- ✓ Kinderen te benaderen vanuit wederzijds respect door middel van de ik-boodschap en actief luisteren van Thomas Gordon

## 2.5 WAARNEMEN VAN DE ONTWIKKELING

### 2.5.1 OBSERVEREN EN OUDERGESPREKKEN

#### **Dagelijks observeren:**

Omdat de ontwikkeling van de schoolgaande kinderen op school al nauwlettend gevolg wordt met het observatieprogramma OVM, observeren wij de kinderen op de BSO niet periodiek zoals we dat op het KDV doen. De pedagogisch medewerkers observeren de kinderen verder wel gedurende de dag tijdens het spelen, het eten en het uitvoeren van activiteiten. Eventuele bijzonderheden worden genoteerd in het digitale kinddossier van datacare. Zo worden dus wel alle kinderen iedere dag gezien en wordt op hun (ontwikkelings-)behoeftes in gespeeld. Daarnaast gebruiken wij dit kinddossier ook voor verdere verslaglegging rondom het kind. Hierbij kan gedacht worden aan verslagen van externe partijen (bijvoorbeeld van fysiotherapeuten of logopedisten) of eigen verslagen wanneer er bijvoorbeeld sprake is van een individueel plan van aanpak voor het kind. Ook noteren wij in dit dossier of het kind staat aangemeld bij de VIN of Veilig Thuis. Mogelijke signalen vanuit de Pepermolen worden hier ook in opgeslagen evenals het contact met ouders hierover. Zo dragen wij er met elkaar zorg voor dat wij de ontwikkeling van het kind zo nauwkeurig mogelijk volgen en hier zo goed mogelijk op in kunnen spelen.

Ieder jaar vinden er in april 10 minuten gesprekken plaats met de ouders (als zij hier behoefte aan hebben), waarin de mentor van het kind met de ouders bespreekt hoe het met het kind gaat op de BSO en in zijn ontwikkeling. De ouders krijgen hierin de ruimte om vragen te stellen en ervaringen te delen.

We geven ouders de mogelijkheid om buiten de reguliere haal en brengtijden en 10 minuten gesprekken door, een afspraak te maken voor een één op één gesprek, om bij bijvoorbeeld zorgen over de ontwikkeling van hun kind(eren) dit te kunnen bespreken met de mentor. Tijdens zo'n gesprek kunnen ouders en/of mentor hun zorgen bespreken en afspraken maken, eventueel in overleg externe hulp inschakelen om zo gezamenlijk de begeleiding van een kind beter op elkaar af te stemmen.

### **Communicatie met de ouders.**

De communicatie tussen pedagogisch medewerkers en ouders vinden d.m.v. de volgende communicatiemomenten/ middelen plaats.

- ✓ Haal en breng moment. Tijdens deze momenten wordt er de tijd genomen voor een mondelinge overdracht, zowel om de ouders te informeren over de dag van hun kind als voor het versterken van de onderlinge relatie.
- ✓ Digitale overdracht. Daarnaast krijgen ouders met regelmaat verslag, via de app Portabase, over activiteiten die hebben plaatsgevonden waar ook foto's aan worden toegevoegd, zo krijgen ouders een goed beeld van wat er gebeurt op de BSO.
- ✓ 10 minuten gesprekken vinden plaats in de maand april.
- ✓ Ouderavond wordt meestal in februari of maart georganiseerd. De onderwerpen worden samen met de pedagogisch medewerkers en de o.c.leden bedacht. De thema's sluiten aan bij het opvoeden/verzorgen van kinderen en/of onze visie.
- ✓ Iedere maand ontvangen ouders de zogenoemde "newspeper". In deze nieuwsbrieven worden ouders geïnformeerd over het thema, de bijbehorende activiteiten en praktische zaken zoals personeel updates of belangrijke data. Ook wordt er iedere maand een stukje geschreven over een pedagogisch onderwerp genoeg het "pedagogisch praatje".

---

### **2.5.2 OVERDRACHT SCHOOL**

Wanneer de pedagogisch medewerker de kinderen uit school haalt controleert zij altijd bij de leerkracht van het kind of er eventuele bijzonderheden zijn geweest. Op deze manier wordt de doorlopende leerlijn in stand gehouden en kan er tijdig en passend worden ingespeeld op de behoeftes van het kind.

Wanneer er, door de mentor van het kind, bijzonderheden worden gesignaleerd in de ontwikkeling van het kind worden deze allereerst besproken met ouders. Wanneer het van toegevoegde waarde kan zijn wordt hier ook contact gezocht met de school van het kind. Dit gebeurt, bij voorkeur, door middel van een warme overdracht, waarbij de mentor en/of leidinggevende, het liefst samen met de ouders, in gesprek gaat met de leerkracht en/of ib'er van de school. Wij streven ernaar dat er een gezamenlijk plan tot stand komt zodat het kind zo goed mogelijk ondersteund en begeleid kan worden in zijn ontwikkeling. Bovenstaande gebeurt alleen wanneer ouders hier schriftelijk toestemming voor geven.

---

### **2.5.3 OMGANG MET BIJZONDERHEDEN IN DE ONTWIKKELING**

De ontwikkeling van een kind gaat discontinu en elk kind doorloopt de ontwikkelingsfases in hun eigen tempo. Ieder kind mag zich op zijn of haar manier ontwikkelen, maar het kan voorkomen dat een kind een achterstand ontwikkelt. Als de pedagogisch medewerker opvallend gedrag observeren, doorlopen onze pedagogisch medewerkers de volgende stappen:

- 1. Signaleren van opvallend gedrag.** Omdat de pedagogisch medewerkers van locatie De Bijenkorf de kinderen gedurende de dag observeren en omdat we gebruik maken van mentoren, pikken we afwijkende signalen op. Vervolgens bespreken we deze signalen met onze vaste collega's. Als de zorgen hierdoor niet worden weggenomen, bespreekt de mentor de zorgen op een bedachtzame manier met de ouders. Zij kunnen dan meedenken en eventuele verklaringen geven voor de opvallende signalen die het kind afgeeft. Als er geen verklaring is voor het opvallende gedrag van het kind, blijft de mentor het kind volgen in zijn of haar ontwikkeling en wordt er overgegaan op stap 2.
- 2. Doornemen van voorgaande observaties en nogmaals observeren.** Allereerst bekijkt de mentor de aantekeningen die over het betreffende kind genoteerd staan in het digitale

kinddossier. Als ook hieruit geen duidelijkheid ontstaat waardoor de gedragingen zijn ontstaan, kan de mentor besluiten om het kind nogmaals te observeren. Er wordt dan voor gekozen om een ongestructureerde observatie te doen en alle bevindingen objectief op te schrijven. De ontwikkeling van het kind en de opvallende bevindingen zullen hierna in stap 4 besproken worden met de ouders.

- 3. Inwinnen anoniem advies.** Deze stap kan eventueel ondernomen worden als de mentor dit prettig vindt. De mentor kan dan, naast het advies van de leidinggevende (houder), anoniem advies inwinnen van een externe organisatie zoals Kabouterhuis. Zij kunnen handvaten bieden en adviseren in hoe de mentor het opvallende gedrag bespreekbaar kan maken.
- 4. Oudergesprek en plan van aanpak.** Het opvallende gedrag wordt in een gesprek met de ouders besproken en er wordt samen een plan van aanpak opgesteld om de zorgen omtrent de ontwikkeling aan te pakken. Door het samen maken van het plan voelen ouders én De Pepermolen zich hierbij betrokken. Door de betrokkenheid heeft het plan van aanpak een verhoogde kans van slagen. De extra ondersteuning, in het desbetreffende ontwikkelingsgebied, die door het plan van aanpak wordt gegeven kan zowel door De Pepermolen als wel de ouders thuis worden uitgevoerd.
- 5. Eventueel inschakelen externe hulp:** Indien het plan van aanpak niet het gewenste effect heeft, dan kan ervoor gekozen worden om (in overleg met de ouders en de leidinggevende) externe hulp in te schakelen zoals een fysiotherapeut of Alert4You. Deze externe deskundige kan het kind eventueel observeren op de groep en de pedagogisch medewerkers en ouders voorzien van handvatten in de omgang met en aanpak van de bijzondere ontwikkeling. Hiervoor dienen ouders echter wel eerst toestemming te geven. Bij een vermoeden van kindermishandeling, hanteren wij de stappen van de meldcode. Daarnaast kunnen ouders doorverwezen worden naar professionele hulp, waarna de hulpvraag in het thuisfront zal worden behandeld.

Zodra het bovenstaande stappenplan doorlopen wordt, stelt de mentor de leidinggevende en de pedagogisch coach hiervan op de hoogte. Zij kunnen vervolgens het verloop van het stappenplan monitoren en de mentor ondersteunen wanneer dit nodig blijkt te zijn.

#### *Toerusting en ondersteuning pedagogisch medewerkers:*

Uiteraard is bijscholing omtrent het onderwerp opvallende ontwikkeling ook van belang. Om deze reden komt dit onderwerp minstens één keer per jaar aan bod. Dit kan in de vorm van een studiedag, een cursus, een vergadering of een workshop op locatie. Met de bijscholing krijgen de medewerkers de kans om de kennis te vergroten en op te frissen. Tevens blijven pedagogisch medewerkers actief bezig met de ontwikkelingspedagogiek van het kind waardoor zij beter en adequater kunnen reageren op signalen van kinderen. Er wordt voor elk jaar een jaarplanning opgesteld waarbij er wordt gekozen welke opleidingen, cursussen en of workshops de pedagogisch medewerkers het betreffende jaar zullen volgen. Op locatie is meer informatie aanwezig over de scholingsjaarplanning.

Daarnaast is er een pedagogisch coach binnen De Pepermolen, één keer per jaar organiseert zij een intervisie, waarbij opvoedkundige en pedagogisch vragen met betrekking tot opvallend gedrag, ontwikkelingsproblematiek en andere pedagogische vraagstukken met betrekking tot de begeleiding kunnen worden gesteld. Gedurende deze intervisie wordt er tevens gekeken naar alle kinderen met opvallend gedrag. Gedurende het jaar komt de pedagogisch coach bijna maandelijks langs en hebben de pedagogisch medewerkers de mogelijkheid om vragen te stellen en krijgen zij indien nodig extra begeleiding.

## HOOFDSTUK 3: BSO PEPERMOLEN INFORMATIE VOOR OUDER EN KIND

### 3.1 STAMGROEPEN

#### 3.1.1 STAMGROEP

### *Horizontale groep:*

De kinderen worden op de BSO opgevangen op een vaste horizontale stamgroep. Bij locatie De Bijenkorf is dit voor kinderen van 4 - 7 jaar. Daarna maken zij een overstap naar de BSO locatie De Pepermolen. Met een horizontale groep wordt bedoeld dat er kinderen van ongeveer dezelfde leeftijd opgevangen worden waarbij zij zich ongeveer in dezelfde ontwikkelingsfase bevinden. Zo kunnen kinderen makkelijk vriendschappen sluiten en kunnen de pedagogisch medewerkers goed aansluiten bij het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Voor de emotionele ontwikkeling, is het van belang dat kinderen zoveel mogelijk worden opgevangen in een “vaste groep” kinderen. Wanneer kinderen regelmatig dezelfde kinderen ontmoeten in hun groep, zullen kinderen zich emotioneel sneller op hun gemak voelen en zullen vriendschappen makkelijker ontstaan.

### *Groepsgrootte:*

Onze BSO op locatie De Bijenkorf beschikt over maximaal 16 kindplaatsen voor kinderen in de leeftijd van 4 tot 7 jaar. Deze kinderen worden opgevangen door twee pedagogisch medewerkers.

Groep:	Maximum aantal kinderen	Aantal beroepskrachten
BSO 4-7 jaar	16	2

### *Inrichting:*

Onze groepsruimte is ruim en overzichtelijk ingedeeld. Er zijn een aantal speelhoeken, die zo zijn ingedeeld dat het spelmateriaal verschillende ontwikkelingsgebieden stimuleert. Zo hebben we onder andere een puzzelhoek, bouwhoek, leeshoek, poppenhoek en een creatieve hoek. Doordat er verschillende speelhoeken zijn wordt spel beter afgebakend waardoor kinderen gericht tot spel komen en minder worden afgeleid door spel van een ander. De materialen zijn zo opgeborgen dat de kinderen ze zelf kunnen pakken en weer op kunnen ruimen.

---

### **3.1.2 VERLATEN VAN DE BASISGROEP**

Het is mogelijk voor de kinderen om de eigen stamgroep te verlaten voor een activiteit. Bij BSO de Pepermolen op locatie de Bijenkorf erkennen wij een aantal situaties waarin de kinderen de eigen stamgroep kunnen verlaten:

1. Tijdens buitenspelen. Buitenspelen is een heerlijke activiteit voor de kinderen, ze kunnen rennen, ontdekken en hun energie kwijt. Bij locatie De Bijenkorf kunnen wij gebruik maken van een grote buitenruimte waarvan een klein gedeelte is afgezet. Binnen het afgezette gedeelte hebben kinderen altijd de mogelijkheid om te spelen als de deur richting buiten openstaat. Van de grote speeltuin hieromheen wordt alleen gebruik gemaakt als de hele groep onder begeleiding van de pedagogisch medewerker naar buiten gaat. Voor het buitenspelen houden de pedagogisch medewerkers de werkafspraken zoals beschreven in het beleid veiligheid en gezondheid aan.
2. Uitstapjes. Om de wereld in het echt te ontdekken is het goed om ook uitstapjes te ondernemen. Dit kunnen wandelingen zijn in de buurt en met zijn alle naar de supermarkt voor een boodschap tot een uitstapje naar een kinderboerderij of een park. Een vooropstaand feit is dat uitstapje ten alle tijden veilig moeten plaatsvinden. Zo wordt er ten alle tijden voldaan aan het BKR en worden de werkafspraken die zijn gemaakt omtrent uitstapjes strikt gevolgd om ongevallen zoveel mogelijk te voorkomen. Daarnaast gaan wij alleen op uitstap naar openbare plekken waar wij door andere mensen gezien kunnen worden, zoals een speeltuin, een speelboerderij of een ballenbak. Op deze manier vindt er, ook wanneer een pedagogisch medewerker alleen met de kinderen op stap gaat (in overeenstemming met het BKR) sociale controle plaats wat ten goede komt voor de veiligheid van de kinderen.
3. Spelen bij de Vliekotter. Op een paar minuten loopafstand van BSO de Bijenkorf bevindt zich basisschool de Vliekotter, welke beschikt over een groot buitenspeelplein. Na schooltijd mag de BSO hier gebruik van maken. De pedagogisch medewerkers bezoeken dit speelplein gezamenlijk met de kinderen, waar zij onder begeleiding van de pedagogisch medewerkers mogen buiten spelen. De pedagogisch medewerkers houden

zich aan de werkafspraken omtrent het buitenspelen in de speeltuin en het vervoeren van kinderen naar deze speeltuin.

4. Gymzaal. BSO De Bijenkorf kan gebruik maken van de gymzaal in het dorpshuis. Met regelmaat zullen hier dan ook activiteiten worden aangeboden onder begeleiding van de pedagogisch medewerker.
5. Tijdens activiteiten op de andere locatie. Wanneer de kindaantallen op beide locaties dit toelaten zullen wij ook af en toe samen met de BSO van locatie De Pepermolen een activiteit ondernemen. Bijvoorbeeld voor een gezamenlijke viering van een feestdag zoals kerst. Of een gezamenlijke activiteit tijdens een schoolvakantie. Afhankelijk van de activiteit zal deze of plaatsvinden op locatie De Bijenkorf, of op locatie De Pepermolen.

---

### 3.1.3 SAMENVOEGEN

Bij locatie De Bijenkorf bieden wij zowel peuteropvang als BSO aan. Ondanks dat de peuterspeelzaalgroep evenals de BSO een eigen stamgroep vormen, zijn er momenten waarop het voorkomt dat beide groepen worden samengevoegd. Ook kan het zo zijn dat bij lage kindaantallen beide BSO groepen worden samengevoegd op 1 locatie. Uitgangspunt hierbij is dat de stamgroep een vaste groep is, waarbij van te voren bekend is welke dit is (en welke beroepskrachten hierbij horen). Dit betekent dat het niet is toegestaan om dagelijks te bepalen op welke groep de kinderen worden opgevangen, aan de hand van het aantal aanwezige kinderen. Samenvoegen betekent tevens dat de gehele groep samenvoegt en niet delen van de stamgroep.

Wettelijk gezien is er voor locatie De Bijenkorf één toegestane manier om samen te voegen:

1. **Structureel samenvoegen.** Structureel samenvoegen houdt in dat er op een vast moment een samengevoegde stamgroep wordt gecreëerd. Hiervoor kan gekozen worden als er op een vaste dag/vaste dagen in de week minder kinderen aanwezig zijn op de opvang dan in de rest van de week het geval is. In die situatie kunnen de twee groepen samengevoegd worden tot één groep. De kinderen worden op deze dag/dagen op een andere stamgroep opgevangen dan in de rest van de week het geval is. Als er sprake is van structureel samenvoegen moeten de ouders hiervoor schriftelijk toestemming geven.

#### Structureel samenvoegen bij de Pepermolen:

- Aan de start van de dag tussen 07:00 en 08:30 voegen de peuterspeelzaalgroep en de BSO, tijdens schoolweken, samen op de peuterspeelzaalgroep. Uiterlijk 08.30 zijn alle BSO kinderen naar school gebracht en is alleen de peuterspeelzaalgroep nog aanwezig.
- Op woensdagen worden BSO de Bijenkorf en BSO de Pepermolen samengevoegd, beide groepen worden dan opgevangen op locatie De Bijenkorf. Dit is opgenomen in het contract en ouders hebben hiervoor toestemming gegeven bij het ondertekenen hiervan.

Tijdens het structureel samenvoegen wordt er te allen tijde voor gezorgd dat de emotionele veiligheid van alle kinderen bewaakt wordt. Er wordt gestreefd naar het inzetten van één vaste pedagogische medewerker van de groep, daarnaast zorgen we ervoor dat er voor alle leeftijden veilig en uitdagend spel materiaal aanwezig is op de groep. Ook het activiteiten aanbod van de woensdagmiddag zal aangepast worden op de verschillende leeftijden die deze middag aanwezig zijn.

Bij de intake zal er schriftelijke toestemming worden gevraagd aan ouders voor het structureel samenvoegen. Doordat ouders vooraf op de hoogte worden gesteld op welke wijze er wordt samengevoegd kunnen de ouders en pedagogisch medewerkers de kinderen voorbereiden op het samenvoegen, wat de emotionele veiligheid van de kinderen helpt waarborgen.

## 3.2 DAGINDELING

### 3.2.1 DAGINDELING

*Maandag, dinsdag, donderdag:*



- 14:00 Kinderen halen uit school
- 15:00 Tafelmoment; kinderen eten fruit, een koekje en krijgen water, thee en/of limonade. Tijdens het tafelmoment geeft de pm'er kinderen de kans te vertellen over hun dag en geeft zij informatie over de invulling van de middag.
- 15:30 Vrij spel / activiteit / buiten spelen
- 16:30 Start ophaalmoment
- 16:45 Tafelmoment; kinderen krijgen nog een cracker en water, thee en/of limonade
- 17:00 vrij spel
- 18:30 Sluitingstijd BSO

*Woensdag, vrijdag:*

- 12:00 Kinderen halen uit school
- 13:00 Tafelmoment; kinderen krijgen brood met thee en/of melk, tijdens het tafelmoment geeft de pm'er kinderen de kans te vertellen over hun dag en geeft zij informatie over de invulling van de middag.
- 14:00 Vrij spel / activiteit / buiten spelen
- 15:00 Tafelmoment; kinderen eten fruit, een koekje en krijgen water, thee en/of limonade
- 15:30 vrij spel / activiteit / buiten spelen
- 16:30 Start ophaalmoment
- 16:45 Tafelmoment; kinderen krijgen nog een cracker en water, thee en/of limonade
- 17:00 vrij spel
- 18:30 Sluitingstijd BSO

*Tijdens vakantiedagen/studiedagen:*

- 7:00 Kinderen kunnen vanaf 07:00 gebracht worden op de groep
- 09:30 Tafelmoment; kinderen eten fruit, een koekje en krijgen water, thee en/of limonade. De pm'er gebruikt dit moment om de kinderen te informeren over de invulling van deze dag.
- 10:00 Vrij spel / activiteit / buiten spelen
- 12:30 Tafelmoment; kinderen eten brood met melk/thee
- 13:30 De kinderen kijken een filmpje terwijl de pm'er de ruimte opruimt/schoonmaakt
- 14:00 Vrij spel / activiteit / buiten spelen
- 15:00 tafelmoment; kinderen eten fruit, een koekje en krijgen water, thee en/of limonade
- 15:30 vrij spel / activiteit / buiten spelen
- 16:30 Start ophaalmoment
- 16:45 Tafelmoment; kinderen krijgen nog een cracker en water, thee en/of limonade
- 17:00 vrij spel
- 18:30 Sluitingstijd BSO

---

### 3.2.2 GEZONDE LEEFSTIJL

Gezonde voeding is essentieel voor een goede groei en de ontwikkeling van kinderen. Daarnaast is het belangrijk bij de preventie van overgewicht en welvaartsziekten. Overgewicht is een wereldwijd groeiend probleem. Ook in Nederland stijgt het percentage kinderen met ernstig overgewicht.

Bij kinderopvang de Pepermolen, houden wij zoveel mogelijk rekening met de richtlijnen van het voedingscentrum.

*Welk eten en drinken bieden wij zoal aan:*

- Water, lauw thee, beperkt limonade
- Melk (alleen bij broodmaaltijd)
- Appel, peer banaan (basis) aangevuld met vers seizoensfruit.
- Bruin brood, wraps, crackers
- Halvarine
- (smeer) Kaas, plakjes kipfilet, geitenkaas, philadelphia met bieslook en zonder, vegetarische smearworst en hummus
- Soepstengel/ maiswafel
- Pasta puur chocolade, pindakaas, appelstroop, (halva)jam en honing

De kinderopvang kan bijdragen aan het vormen van gezonde gewoonten. Het dagelijks eten is een gewoonte en de omgeving bepaald mede of dit een gezonde gewoonte is. Voor kinderen is de omgeving bepalender dan bij volwassenen, omdat zij zelf niet kunnen beslissen wat ze eten. Hoe ouder een kind wordt, des te meer zeggenschap het heeft wat het eet. Het is belangrijk om al op jonge leeftijd een gezond voedingspatroon aan te leren. Bij de BSO schenken we daarom zoveel mogelijk water en/of thee, af en toe maken we een uitzondering met limonade. Daarnaast proberen we naast het eten van fruit, ook dagelijks verse groenten te eten. Kinderen die al jong leren water drinken en fruit en groenten eten, accepteren dat dit bij de omgeving van onze BSO hoort. Wat doen we nog meer om kinderen gezonde eetgewoonte aan te leren:

- Samen het eten kopen en/of bereiden
- Gezamenlijk eten aan tafel
- Het regelmatig introduceren van nieuwe smaken en dit gedurende een bepaalde periode regelmatig aanbieden, zodat kinderen leren wennen aan nieuwe smaken.
- Waterkannen op tafel zetten en kinderen zelf drinken in laten schenken.
- Zelf het goede voorbeeld geven qua voeding
- Tijdens het eten benoemen dat het smaakt
- Voedingsspelletjes spelen zoals fruitbingo.

### *Traktatiebeleid*

Bij de Pepermolen hebben we ook een traktatiebeleid. We proberen ouders te stimuleren gezonde voeding mee te geven als traktatie, maar willen het plezier dat zij hebben met hun kind samen voorbereidingen te treffen voor de traktatie, zoals het uitzoeken en het maken ervan, niet ontnemen. Een traktatie is meer dan alleen iets lekkers uit delen. Ouder en kinderen laten namelijk iets persoonlijks aan ons zien, namelijk welke interesse een kind heeft (bijv. dieren, prinsessen, trekkers of auto's) welke hobby's ouders en kinderen hebben (bijv. cupcakes bakken) en welke achtergrond en/of religie een kind heeft. Door alle traktaties te weigeren en eventueel door de pedagogisch medewerkers te laten bereiden, zijn we van mening dat je ook een stuk "eigenheid" van een kind afneemt. En juist die eigenheid (één van onze kernwaarden) vormt juist de basis van ons pedagogisch beleid. Mocht een traktatie volgens de pedagogisch medewerkers niet (of gedeeltelijk) voldoen aan ons voedingsbeleid, dan geven we de traktatie mee naar huis en kunnen ouders voor hun eigen kind bepalen of ze de traktatie thuis wel of niet mogen opeten.

### *Voeding en basisschool*

Ons voedingsbeleid, sluit aan bij het voedingsbeleid van de basisscholen op Texel. Kinderen die naar school gaan, zijn al gewend aan gezonde en verantwoorde tussendoortjes.

### *Wat merken kinderen er later van?*

Kinderen worden begeleid in hun smaakontwikkeling., waardoor ze op latere leeftijd een gevarieerder eetpatroon zullen hebben. Ze leren om een gezonde keuze te maken, dus kiezen vaker voor groente en fruit. Daarnaast wennen ze aan water drinken, waardoor ze later ook vaker voor water kiezen in plaats van gezote dranken. Zo ontwikkelen kinderen een gezond gewicht en lopen ze minder risico op het verkrijgen van welvaartsziekten.

---

## 3.2.3 NATUURLIJKE PRODUCTEN

Bij kinderopvang De Pepermolen willen we op verschillende fronten bijdragen aan een betere wereld en goed zorgen voor de natuur en de wereld waar we in leven, daarnaast willen wij ook het beste voor de kinderen. Om deze reden maken wij bij onze verzorgingsproducten gebruik van natuurlijke producten. Onze zonnebrandcrèmes zijn van het merk Young Living. Deze producten bevatten ingrediënten met natuurlijke oorsprong en zijn samengesteld zonder agressieve chemicaliën. Ideaal voor de verzorging van de gevoelige jonge huid.

## 3.3 OUDERPORTAAL, EXTRA DAGEN, RUILDAGEN, ADMINISTRATIE

---

### 3.3.1 EXTRA DAGEN EN RUILDAGEN

### Ouderportaal, aanvragen extra opvang, ruilingen

Wanneer ouders extra dagen willen aanvragen of juist willen ruilen van dagen, dan kunnen ze een verzoek in dienen via het ouderportaal. Dit verzoek dient minimaal 24 uur van te voren aangevraagd te worden. Een ruildag kan 1 week voor of 1 week na de afwezige dag ingezet worden. Dagen waarop het kind ziek is geweest of dagen achteraf ruilen is niet mogelijk. Kinderen worden bij een extra dag of ruildag altijd op hun eigen stamgroep opgevangen. Ouders kunnen op de website van De Pepermolen inloggen in het ouderportaal en hier ook op een later tijdstip terugzien of hun verzoeken zijn afgekeurd of goedgekeurd. Daarnaast kunnen ouders hier ook hun facturen, jaaropgaves en overeenkomsten opvragen en uitprinten. Ouders kunnen hier ook zelf wijzigingen invoeren, zoals een nieuw adres, of telefoonnummers. Op de website van De Pepermolen is een handleiding te vinden met uitleg over de ouderapp waarin ouders precies kunnen lezen hoe zij deze app kunnen gebruiken.

### Administratie

Kinderopvang de Pepermolen heeft haar administratie uitbesteed aan het bedrijf Kidsadmin. Ouders ontvangen van de administratie, na de inschrijving, een plaatsingsovereenkomst. Wanneer ouders administratieve vragen hebben, kunnen ze contact opnemen met Kidsadmin.

## 3.4 OPENINGSTIJDEN EN SLUITINGSDAGEN

BSO de Pepermolen, gevestigd op locatie De Bijenkorf, biedt kinderopvang voor kinderen van 4 tot 7 jaar. Wij zijn geopend van 14:30 uur tot 18:30 uur op maandag, dinsdag en donderdag tijdens de schoolweken. Op de woensdag en vrijdag zijn wij geopend van 12:30-18:30 uur. Daarnaast is het mogelijk om VSO af te nemen van 07.00 - 08.30 uur.

Tijdens de vakanties zijn wij geopend van 07:00 uur tot 18:30 uur, van maandag tot en met vrijdag. In overleg en bij voldoende animo zijn wij ook geopend op studiedagen.

BSO de Pepermolen is gesloten op de volgende dagen:

- Nieuwjaarsdag
- 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Paasdag
- Koningsdag
- Bevrijdingsdag (1x in de vijf jaar 2025, 2030 etc.)
- Hemelvaartsdag
- 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Pinksterdag
- Kerstavond sluiten wij om 17:30
- 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Kerstdag
- Oudejaarsdag sluiten wij om 17:30

## 3.5 HALEN EN BRENGEN

### *Haal- en brengtijden schoolweken*

Op de woensdagen en vrijdagen worden de kinderen van de BSO gehaald door de pedagogisch medewerkers en/of stagiaires om 12:30 uur.

Op de maandagen, dinsdagen en donderdagen worden de kinderen van de BSO gehaald door de pedagogisch medewerkers en/of stagiaires tussen 14:30 uur en 15:00 uur.

Vanaf 16:30 uur tot 18:30 uur kunnen de kinderen van de BSO worden gehaald door de ouders.

### *Haal en breng tijden vakanties*

Kinderen kunnen worden gebracht tussen:

- ✓ 07.00 uur en 08.45 uur.
- ✓ 12.30 uur en 13.00 uur.

Kinderen kunnen worden gehaald tussen:

- ✓ 12.30 uur en 13:00 uur.
- ✓ 16.30 uur en 18.30 uur.

### Haal en brengservice

Bij kinderopvang de Pepermolen hebben wij een haal en brengservice. Deze service is optioneel. We hebben de beschikking over een 9-persoonsbus. Onze pedagogisch medewerkers, halen kinderen op van school (Den Burg, de Koog, De Cocksdorp) Een aantal kinderen worden met onze bus in de ochtend opgehaald voor de VSO of einde middag thuis gebracht. Ook tijdens de vakantieperiodes is het mogelijk van deze dienst gebruik te maken en uw kind thuis op te laten halen door één van onze pedagogisch medewerkers die uw kind vervolgens vervoert naar de BSO. De haal en brengservice is niet flexibel af te nemen, dat wil zeggen dat een vast dagdeel noodzakelijk is. Voor de haal en brengservice worden extra kosten in rekening gebracht. Deze kosten worden verrekend met de kinderopvangtoeslag. Bij kinderopvang de Pepermolen werken we met een "haal en brenglijst". Hierop staat onze planning vermeld en zo weten we op welk tijdstip, welke kinderen op moeten halen. Wanneer er een invalkracht wordt ingezet, of er onderling een keer van werkdag geruild wordt, kunnen medewerkers deze lijst raadplegen. Op het werkrooster staat er per dag vermeld, welke medewerker de kinderen haalt en thuis brengt. De pedagogisch medewerkers houden zich aan de werkafspraken omtrent het halen, brengen en vervoeren van kinderen, zoals omschreven staat in het beleid Veiligheid en Gezondheid.

### 3.6 OUDERRAADPLEGING

Omdat de BSO op locatie De Bijenkorf een net startende locatie is en er op dit moment nog sprake is van lage kindaantallen, zal er op dit moment gebruik gemaakt worden van ouderraadpleging. Op het moment dat er op een kinderopvanglocatie nog onvoldoende leden zijn om een oudercommissie tot stand te brengen kan hiervan gebruik worden gemaakt. Deze alternatieve vorm van oudercommissie is alleen mogelijk op locaties met minder dan 50 kinderen. In de praktijk zal dat betekenen dat er jaarlijks een ouderavond zal worden georganiseerd. Gedurende deze avond worden ouders geïnformeerd over de gang van zaken van het kinderdagverblijf, kunnen ouders tips en ideeën aandragen, wordt het beleid waar nodig aangepast. Daarnaast worden alle ouders op de hoogte gesteld van de veranderingen doormiddel van een nieuwsbrief, hierbij wordt specifiek gevraagd voor advies en feedback. De ouders krijgen twee weken de tijd om te reageren alvorens het beleid definitief wordt gemaakt.

Naarmate het aantal kinderen zal gaan groeien op onze locatie zullen wij ook actief ouders gaan werven voor de oudercommissie zodat wij, bij voldoende leden, kunnen overstappen van ouderraadpleging naar een oudercommissie.

### 3.7 KLACHTEN

In het kader van de wet kinderopvang is er een interne klachtenregeling opgesteld voor kinderopvang De Pepermolen. Ondanks dat De Pepermolen de kinderen zo goed mogelijk begeleiden en verzorgen, is het mogelijk dat er een klacht van ouders kan ontstaan. De Pepermolen neemt klachten uiterst serieus en probeert de klacht zo goed mogelijk te verhelpen. Ook zien we de klacht als een mogelijkheid om te leren hoe wij onze kinderopvang nóg beter kunnen vormgeven. De Pepermolen onderscheidt twee soorten officiële klachtenregelingen:

- **Interne klachtenregeling:** Bij De Pepermolen waarderen wij het als ouders de klacht eerst bespreken bij de desbetreffende persoon. Als dit geen oplossing biedt, dan is er de mogelijkheid om over te gaan tot het indienen van een officiële klacht. Deze hoort schriftelijk ingediend te worden bij de leidinggevende. De leidinggevende zal de klacht in behandeling nemen en contact opnemen met de betrokkenen. Eventueel wordt de oudercommissie betrokken bij de klacht. Na het indienen van de klacht, dient er binnen maximaal 6 weken een schriftelijk antwoord, waarin als dit nodig is concrete afspraken en termijnen staan, verstuurd worden naar de ouder die de klacht heeft ingediend. Voor meer informatie over de interne klachtenregeling kunt u kijken in de interne klachtenregeling die op locatie inzichtelijk is.  
Als er echter sprake is van een vermoeden van kindermishandeling, zal de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking worden gezet en zal de klachtenregeling worden afgebroken.

- **Externe klachtenregeling:** Indien de interne klachtenregeling niet tot een oplossing leidt, dan kunnen ouders informatie en advies aanvragen bij de geschillencommissie, gevestigd in Den Haag. Of kunnen zij de klacht registreren bij: [www.degeschillencommissie.nl](http://www.degeschillencommissie.nl).

In sommige gevallen is het van belang de klacht rechtstreeks aan te melden bij de Geschillencommissie indien:

- De kinderopvangorganisatie niet binnen 6 weken heeft gereageerd op de schriftelijke klacht.
- De ouders en de kinderopvangorganisatie het niet binnen 6 weken eens zijn geworden over de afhandeling van een klacht.
- De kinderopvangorganisatie geen adequate klachtenregeling heeft.

In uitzondering op het bovenstaande mogen ouders meteen een geschil indienen bij de Geschillencommissie Kinderopvang als in redelijkheid niet van ouders kan worden verlangd dat zij onder de gegeven omstandigheden een klacht indienen bij de kinderopvangorganisatie. Dit kan zijn bijvoorbeeld bij klachten over intimidatie of wanneer ouders bang zijn dat het voorleggen van hun klacht vervelende consequenties kan hebben. De Geschillencommissie beoordeelt in individuele gevallen of aan de voorwaarden hiervoor wordt voldaan.

## HOOFDSTUK 4: WET KINDEROPVANG

### 4.1 DRIE UURS REGELING

Op een aantal vastgestelde momenten op de dag mag er worden afgeweken van het beroeps kind ratio. Dit betekent dat er tijdelijk minder pedagogisch medewerkers ingezet mogen worden waarbij in ieder geval minimaal de helft van het aantal benodigde pedagogisch medewerkers aanwezig dient te zijn.

Bij een openingstijd van 10 uur (in de vakanties) of langer mag er maximaal drie uur worden afgeweken van het BKR, de zogeheten drie uurs regeling. Bij een schooldag mag er maximaal 30 minuten per dag worden afgeweken

De regeling treedt in werking zodra een pedagogisch medewerkers meer dan het toegestane aantal kinderen in haar eentje opvangt. In het kind planning wordt bijgehouden wanneer kinderen binnenkomen en wanneer zij naar huis gaan, hierdoor wordt inzichtelijk gemaakt wanneer er van het BKR wordt afgeweken.

Als blijkt dat we meer dan drie uur af gaan wijken volgens de BKR op een dag (incl. de pauzes), wordt het rooster incidenteel of structureel aangepast, naar gelang de situatie.

Op het moment dat de drie-uursregeling in werking is getreden en er slechts één PM'er in het pand is, zorgen we er altijd voor een tweede volwassene die aanwezig is in het pand bv een stagiaire (18+) of de leidinggevende.

*Tijdens onderstaande tijden wordt er afgeweken van de BKR, buiten deze tijden wordt er niet afgeweken van het BKR, de BSO is geopend van 7.00-18.30 tijdens vakantieweken en van 14:30-18:30 tijdens schoolweken op de maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag. Op de woensdagen zijn wij geopend van 12:30-18:30 tijdens schoolweken.*

*Tijdens schoolweken:*

Dag	Afwijken ochtend	Afwijken middag	Afwijken avond
Maandag			16:30-17:00
Dinsdag			16:30-17:00
Woensdag			16:30-17:00
Donderdag			16:30-17:00
Vrijdag			16:30-17:00

*Tijdens vakantieweken:*

Dag	Afwijken ochtend	Afwijken middag	Afwijken avond
Maandag		12:30-13:30	16:30-17:00
Dinsdag		12:30-13:30	16:30-17:00
Woensdag		12:30-13:30	16:30-17:00
Donderdag		12:30-13:30	16:30-17:00
Vrijdag		12:30-13:30	16:30-17:00

De drie uren regeling wordt ieder drie maanden geëvalueerd en indien nodig (in overleg met de O.C) aangepast. Indien de regeling wordt aangepast worden ouders ten alle tijden doormiddel van een nieuwsbrief op de hoogte gesteld van de vernieuwde regeling.

## 4.2 PEDAGOGISCH MEDEWERKERS, STAGIAIRES EN VRIJWILLIGERS

### 4.2.1 PEDAGOGISCH MEDEWERKERS

*Aan welke kwalificaties/ eisen moet een p.m.-er voldoen?*

- Het overleggen van een geldige “Verklaring omtrent gedrag” (VOG) Pedagogisch medewerkers, die zo’n verklaring hebben overlegt worden continu (dagelijks) gescreend op strafbare feiten door de screenings autoriteit Justis.
- Vermelding in het personenregister kinderopvang, vanaf 1 maart 2018. Dit is een register waarin iedereen die werkzaam is (of wil zijn) in de kinderopvang, zich moet inschrijven. Iedereen die is ingeschreven in het register, wordt continu gescreend. Continue screening betekent dat er dagelijks wordt gekeken of mensen die werken in de kinderopvang nieuwe strafrechtelijke gegevens in het Justitieel Documentatie Systeem op hun naam hebben staan. Bijvoorbeeld doordat iemand een overtreding of misdrijf heeft begaan of hiervan wordt verdacht (er is een proces-verbaal opgemaakt). Als blijkt dat een medewerker werkzaam uit ons team, een bedreiging vormt voor een veilige omgeving voor kinderen, dan worden wij hierover geïnformeerd door de GGD, zodat wij passende maatregelen kunnen treffen. Ook personen die vrijwilligerswerk bij ons uitvoeren, voorleesouder zijn, stagelopen of regelmatig onderhoudswerkzaamheden uitvoeren bij de Pepermolen, dienen zich in te schrijven in het personenregister.
- Passende beroepskwalificatie. Voordat een medewerker in dienst treedt, is het van belang dat er een passende beroepskwalificatie is overlegd aan de houder van de Pepermolen. In het cao-kinderopvang, staat exact vermeld, welke opleidingen voldoen aan de functie van pedagogisch medewerker.
- Ondertekenen van handboek voor medewerkers. Dit handboek is een aanvulling op de arbeidsovereenkomst. In het handboek, staan een onze afspraken en regels vermeld, zoals o.a. het bijwonen van overleggen en vergaderingen, het indienen van vakantieaanvragen, hoe wij omgaan met elkaar en ouders, kledingvoorschriften.

*Ontwikkeling pedagogisch medewerkers*

We vinden het belangrijk dat pedagogisch medewerkers zich blijven ontwikkelen en dat we onze kinderopvang blijven verbeteren. Dit doen we door:

- **Permanente educatie.** Het team pedagogisch medewerkers van kinderopvang de Pepermolen, houdt haar kennis actueel door als team "blijvend te leren". Door de online leeromgeving van de kinderopvang academie, beschikken medewerkers over een schat aan informatie betreffende diverse thema's/modules. Als team kiezen we een thema, waarin we ons in willen verdiepen en verbeteren. Zoals het voeren van oudergesprekken, het geven van een volledige overdracht, het bieden van sensitieve responsiviteit aan kinderen. Gezamenlijk leren, verhoogt het plezier in het samenwerken. Door als team op de eigen praktijk te reflecteren ontstaat ruimte voor dialoog. Pedagogische inzichten gaan met de tijd mee, er wordt steeds meer bekend over het kindbrein en de basisinformatie van pm-ers zakt gedurende de jaren langzaam weg. Alleen al daarom is het hard nodig dat pm-ers hun kennis blijven bijspijkeren. Dan is er nog de groep pm-ers die net van school komt. Zij

zijn wel start bekwaam, maar nog niet vakbekwaam en kunnen zich met aanvullende modules tijdens hun werk verder verdiepen in hun vak.

- **Het volgen van trainingen.** Door gezamenlijk trainingen te volgen, die aansluiten bij nieuwe de resultaten van nieuwe wetenschappelijke onderzoeken over de ontwikkeling van het jongen kind en onze pedagogische visie.
- **Door het voeren van 360 graden functioneringsgesprekken per team.** Het doel van deze gesprekken, is om elkaar vanuit verschillende invalshoeken feedback te geven. Zo ontstaat er een compleet beeld van een werknemer en kan hij/zij blijvend werken aan zijn of haar persoonlijke doelen. De gesprekken zullen minimaal 2 keer per jaar worden gevoerd. Dit moet worden afgestemd tijdens een teamvergadering.

### *Overlegvormen*

Bij kinderopvang de Pepermolen hebben wij verschillende overlegvormen.

- ✓ **Werkoverleggen.** Per groep, eens per twee maanden, voorafgaand aan de teamvergadering. Hierin bespreken we thema's die we willen gaan uitwerken, bijzonderheden van (groepjes) kinderen.
- ✓ **Teamvergadering.** Eens per maand komen alle pedagogisch medewerkers bij elkaar, om als team praktische en inhoudelijke punten met elkaar te bespreken.

### *Eigen kinderen in de groep*

Bij kinderopvang De Pepermolen, hebben we als beleid, dat eigen kinderen van pedagogisch medewerkers, niet bij hen op de groep geplaatst mogen worden. Hiervoor zijn een aantal redenen:

- ✓ Het voorkomen van klachten/frictie bij andere ouders.
- ✓ Het voorkomen van ingewikkelde arbeidsrelaties tussen de medewerkers.
- ✓ In het belang van de andere kinderen op de groep; het (on)bewust voortrekken van zijn/haar eigen kind.
- ✓ In het belang van het kind van de pedagogisch medewerker. Voor een kind is het nog moeilijk te begrijpen, welke rol zijn/haar ouder vervult en zou zich afgewezen kunnen voelen. Bijvoorbeeld wanneer een medewerker probeert te "compenseren" en in bepaalde situaties probeert zijn/haar kind geen voorkeurspositie te geven.
- ✓ Voor de pedagogisch medewerker zelf, omdat het heel moeilijk en intensief is, om twee rollen te vervullen: ouder en medewerker.

### *Uitzondering*

Wanneer er door ziekte een invalkracht moet worden ingezet, gaan we soepel om met de bovenstaande maatregel. Bij langdurige inzetbaarheid, langer dan een maand, van een invalkracht, werken wij volgens de bovenstaande maatregel "eigen kinderen in de groep."

### *Niveau 3F voor spreekvaardigheid*

Een goede beheersing van de Nederlandse taal door de pedagogisch medewerkers vinden wij erg belangrijk. Daarmee kunnen zij een stimulerende en verrijkende taalomgeving voor kinderen creëren. Het beschikken over een hoog taalniveau is van groot belang voor de ontwikkeling van het kind én van de pedagogisch medewerker zelf. Voor kinderen die thuis weinig of zwak Nederlands horen en spreken, of alleen buitenshuis Nederlands horen is het van groot belang dat het taalaanbod in kindercentra's van een hoog niveau is. Van een pedagogisch medewerker die het Nederlands goed beheerst, leren kinderen een grote basiswoordenschat en zinsconstructies. Ook voor de contacten met ouders is een goede taalbeheersing belangrijk. Vanaf 2023 moeten alle pm-ers gekwalificeerd zijn. Op het platform van de kinderopvang academie, worden diverse oefeningen aangeboden, zodat pm-ers vast kunnen oefenen.

### *Kinderopvang is een vak*

Een van de andere eisen, die worden gesteld in de wet IKK, is de pijler "kinderopvang is een vak". Pedagogisch medewerkers, krijgen meer kansen om zichzelf te ontwikkelen door het volgen van gespecialiseerde trainingen en opleidingen, om zo hun kennis over de ontwikkeling van het jonge kind actueel te houden. Hieronder staan de maatregelen uitgewerkt.

---

#### 4.2.2 STAGIAIRES

De stagiaire is bij ons om zichzelf verder te ontwikkelen als pedagogisch medewerkers. De taken die een stagiaire kan uitvoeren:

##### *Alle leerjaren niveau 3 & 4*

- Pedagogisch medewerker ondersteunen tijdens activiteiten
- Activiteit aanbieden met ondersteuning van de pedagogisch medewerker
- Begeleiden van ontwikkeling
- Observeren van kinderen (in samenwerking met de mentor van het kind)
- Begeleiden tijdens eet en drink momenten
- Uitvoeren van huishoudelijke taken
- Begeleiden van kinderen tijdens vrij spel momenten
- Ophalen van kinderen uit de plaatselijke school (maximaal 5 kinderen.)

##### *Laatste leerjaar niveau 3 & 4*

Indien de stagiaire in het laatste leerjaar zit en indien zij boven de 18 jaar is mag zij onderstaande extra werkzaamheden uitvoeren

- Aanbieden van een activiteit
- Deelnemen aan oudergesprekken
- Overdracht aan ouder geven aan het einde van de dag
- Ophalen van kinderen uit de plaatselijke school (maximaal 5 kinderen.)
- Overdracht verhaal schrijven\*

*\*eerst onder begeleiding van pm'er, wanneer dit zelfstandig kan, mag dat zonder ondersteuning*

De taken van de stagiaires verschillen per "soort" stagiaire, leerjaar en opleiding. Zo worden er twee soorten stagiaires onderscheiden:

- **BOL stagiaires:** Zij volgen een beroeps opleidende leerweg, waarbij zij stagelopen. Deze stagiaires staan boventallig ingezet, dit betekent dat zij niet de eindverantwoordelijke zijn voor de welzijn van de kinderen. Onder bepaalde omstandigheden kan besloten worden een BOL-student formatief in te zetten. Dit gebeurt alleen als de BOL-student capabel genoeg is om als volwaardige pedagogisch medewerker ingezet te worden. Mocht er worden besloten om een BOL-student als formatieve pedagogisch medewerker in te zetten dan wordt er ten alle tijden een inzetbaarheid verslag opgesteld. Daarnaast mag een BOL-stagiaire alleen worden ingezet onder de volgende voorwaarde:
  - Een bol student mag allen ingezet worden tijdens ziekte van een pedagogisch medewerkers of tijdens schoolvakanties van de student.
  - De bol student mag nooit alleen op de groep staan behalve tijdens pauzes
  - De bol student mag niet worden ingezet tijdens het eerste leerjaar
  - De bol student kan allen worden ingezet op de eigen stage locatie (KDV of BSO)
- **BBL-stagiaires en derde leerweg studenten:** een BBL stagiaire of derde leerweg student volgt een werken-en leren opleiding. Een Derde-Leerweg opleiding kent geen vaste uren zoals een BBL of BOL stage, hierdoor is het dus flexibel en zeer geschikt voor mensen met andere bezigheden (baan, gezin). Derde-leerweg opleidingen vallen net als andere mbo-opleidingen onder de Wet Educatie beroepsonderwijs en voldoet dus aan dezelfde strenge kwaliteitseisen. Bij deze vormen van opleidingen mag de stagiaire worden ingezet als een formatieve pedagogisch medewerker. Afhankelijk van de fase van haar opleiding, toets uitslagen en beoordeling van de praktijkbegeleider, is deze inzetbaarheid van 0 tot 100%. De BBL of derde leerweg student heeft een arbeidscontract bij De Pepermolen indien zij formatief wordt ingezet. BBL studenten of derde leerweg studenten van de BSO hebben een arbeidscontract van minimaal 12 uur en studenten van het kinderdagverblijf van minimaal 20 uur. Indien een BBL-stagiaire of derde leerweg student formatief wordt ingezet zal er ten alle tijden een inzetbaarheidsverslag worden opgesteld waarin is beschreven voor hoeveel procent de stagiaire formatief ingezet kan worden alsmede de reden van deze conclusie.



Binnen De Pepermolen wordt een BBL die deels formatief wordt ingezet op de volgende wijze ingezet: de formatieve inzetbaarheid wordt op basis van uren berekend. Bijvoorbeeld; indien zij voor 50% inzetbaar is wordt zij de helft van de tijd formatief ingezet als pedagogisch medewerker en de andere 50% van de tijd boventallig ingezet als stagiaire.

Wij dragen ervoor zorg dat er niet meer dan 50% van de personele bezetting uit stagiaires bestaan gedurende de dag.

Een BBL voert de volgende taken uit:

Alle leerjaren en inzetpercentage

- o het ophalen van kinderen
- o Activiteiten aanbieden
- o Activiteit aanbieden met ondersteuning van de pedagogisch medewerker
- o Begeleiden van ontwikkeling
- o Observeren van kinderen (in samenwerking met de mentor van het kind)
- o Begeleiden tijdens eet en drink momenten
- o Uitvoeren van verzorgingsmomenten zoals, verschonen , toiletbegeleiding , flesje geven
- o Uitvoeren van huishoudelijke taken
- o Begeleiden van kinderen tijdens vrij spel momenten

Laatste leerjaar of bij inzetbaarheidspercentage boven de 50%

- o Aanbieden van een workshop reeks of activiteit
- o Deelnemen aan oudergesprekken en kinderen observeren
- o Overdracht aan ouder geven aan het einde van de dag
- o Oudergesprekken en kinderen observeren
- o Het opstellen van een handelingsplan m.b.t. een kind

Laatste leerjaar of bij inzetbaarheidspercentage van 100%

- o De BBL-stagiaire functioneert als volledig pedagogisch medewerker en voert tevens gelijkwaardige taken uit. Indien noodzakelijk worden taken begeleid en ondersteund door collega's. De BBL-er zal echter niet als vast gezicht worden aangewezen. Daarnaast voert zij mentortaken alleen uit met controle van een collega.

Bij kinderopvang De Pepermolen houden wij ons aan onderstaand richtlijnen zoals vastgesteld in het cao-kinderopvang:

Inzetbaarheid en salariëring studenten mbo en HBO Opleidingsfase	Formatieve inzetbaarheid	Wijze van vaststelling opleidingsfase	Wijze van vaststelling formatieve inzetbaarheid
Fase 1: overeenkomstig eerste leerjaar SPW-3/ SPW-4	Oplopend van 0 naar 100%	* Conform de leerjaren en voortgang ingeval van een normatieve opleidingsduur van 3 jaar; * In geval van een andere opleidingsduur worden de fase en ingangsdatum	De werkgever stelt de formatieve inzetbaarheid in fase 1 en fase 2 vast op basis van informatie van de opleidings- en praktijkbegeleider en legt deze schriftelijk vast.
Fase 2: overeenkomstig tweede leerjaar SPW-3/ SPW-4			

Fase 3: overeenkomstig derde leerjaar SPW-3/ SPW-4	100%	ervan bepaald op basis van informatie van de opleiding.	
Fase 4: Diploma SPW-3 of Vierde jaar SPW-4	100%	Nvt	Nvt

De begeleiding van de stagiaires wordt gedaan door de pedagogisch medewerker van de groep in samenwerking met de houder. Maandelijks vindt er een POP-gesprek plaats tussen de pedagogisch medewerker en de stagiaire. In dit gesprek wordt over het functioneren van de stagiaires gesproken, waar de stagiaires nog in kan groeien, alsmede waar de stagiaire zelf nog in wilt groeien. Daarnaast wordt besproken welke opdrachten de stagiaire nog dient te maken. Indien de stagiaire goed presteert dan kan ervoor worden gekozen om eens in de twee maanden een POP-gesprek te voeren. Periodiek (afhankelijk van de opleidingsinstelling) is er een gesprek tussen de pedagogisch medewerker en de stagebegeleider van school omtrent de ontwikkeling van de stagiaire. De pedagogisch medewerker kan ondersteuning bij de begeleiding van de stagiaire vragen indien de gesprekken stroef verlopen of er bijvoorbeeld over disfunctioneren gesproken moet worden.

#### 4.2.3 VRIJWILLIGERS

Bij BSO de Bijenkorf, worden er momenteel geen pedagogisch medewerkers ondersteund door vrijwilligers. Mocht dit in de toekomst wel voorkomen, dan zullen we deze vrijwilligers alleen onder toezien oog van een pedagogisch medewerker, met de kinderen laten werken. Verder wordt er geen gevoelige en persoonlijke informatie gedeeld met de vrijwilliger en heeft de vrijwilliger geen toegang tot persoonlijke dossiers. Daarnaast is bij structurele inzet (vaker dan een half uur per 3 maanden) een inschrijving in het persoonsregister vereist.

### 4.3 ONDERSTEUNING ANDERE VOLWASSENEN

#### 4.3.1 LEIDINGGEVENDE

De leidinggevende functie in het primair proces met een operationeel karakter. Onder operationeel karakter wordt in dit verband verstaan dat de locatiemanager zorgt voor het realiseren en aansturen van de uitvoering van de werkplannen en dagelijks leiding geeft aan de pedagogisch medewerkers. De leidinggevende geeft leiding aan de pedagogisch medewerkers en eventuele stagiaires, die zorg draagt voor de dagelijkse opvang, ontwikkeling en verzorging van een groep kinderen bij De Pepermolen. De leidinggevende is verantwoordelijk voor de uitvoering en realisatie van het tactische en operationele beleid.

*Medewerkers aansturen*, Geeft leiding aan medewerkers door de kwaliteit en kwantiteit van de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden te controleren en coördineren en medewerkers te begeleiden, instrueren, coachen en motiveren, waar nodig. Heeft een begeleidende taak ten aanzien van de pedagogisch medewerkers bij de uitvoering van hun dagelijkse werkzaamheden en houdt daartoe periodiek kinder- en/of werkbesprekingen. Daarnaast draait de leidinggevende regelmatig mee op de groep, waardoor zij de pedagogisch medewerkers, kinderen en ouders goed kent. Hierbij kan zij nog beter coachen, begeleiden en aansturen.

*Informatie uitwisselen met ouders*, door het mede voeren van intakegesprekken, daarnaast is de leidinggevende het eerste aanspreekpunt indien een ouders inhoudelijk vragen heeft over de opvang. Als laatste is de leidinggevende het aanspreekpunt voor ouders met betrekking tot klachten alsmede het eerste aanspreekpunt voor de oudercommissie.

#### 4.3.2 PEDAGOGISCH COACH & BELEIDSMEDEWERKER

De Pepermolen acht het van groot belang dat er sprake is van een goede pedagogisch kwaliteit binnen de kinderopvang en werkt om deze reden met een pedagogisch coach, die verantwoordelijk is voor de begeleiding van de pedagogisch medewerkers en het schrijven van het pedagogisch beleidsplan. De pedagogisch beleidsmedewerker is gediplomeerd conform CAO kinderopvang.

Om de pedagogische kwaliteit bij De Pepermolen te kunnen waarborgen, bezoekt de pedagogisch coach (bijna) maandelijks De Pepermolen, zo ook locatie De Bijenkorf. De pedagogisch coach kijkt mee op verschillende fronten van de pedagogisch kwaliteit. Zo wordt er aandacht besteedt aan het pedagogisch beleidsplan en het implementeren hiervan, het in kaart brengen en monitoren van het pedagogisch handelen door middel van (video)observaties en POP gesprekken, en het aanbieden van workshops die aansluiten op de inzichten uit de observaties. Daarnaast is er aandacht voor de zorg- en opvoedvragen die onder de pedagogisch medewerkers spelen binnen een intervisiebijeenkomst en wordt de kwaliteit van de leefomgeving en de mate van ontwikkelingsstimulering in kaart gebracht.

#### 4.4 BEROEPSKRACHT KIND RATIO

De Pedagogisch medewerker-Kind-Ratio betreft de verhouding tussen het aantal pm-ers dat ten minste ingezet moet worden bij een bepaald aantal gelijktijdig aanwezige kinderen in een bepaalde leeftijdsgroep. Deze ratio is vastgelegd in de Regeling kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen. Voor het bepalen van de PKR maken wij altijd gebruik van de online rekentool (<http://1ratio.nl>). Aan de hand hiervan wordt een dienstrooster opgesteld, zodat er altijd voldoende pedagogisch medewerker op de groep aanwezig zijn.

Bij een volledige bezetting ziet het beroepskracht kind ratio er als volgt uit bij De Bijenkorf:

Groep:	Maximum aantal kinderen	Aantal beroepskrachten
BSO	18	2

#### 4.5 VEILIGHEID EN GEZONDHEID

##### *Beleid Veiligheid en Gezondheid*

Veiligheid en hygiëne is zeer belangrijk binnen de kinderopvang. Kinderen moeten veilig en hygiënisch hun tijd kunnen doorbrengen, zonder groot gevaar te lopen op ongelukken, ziektes of ander letsel ten gevolge van een onveilige en onhygiënische kinderopvangorganisatie. Om de veiligheid en gezondheid van de kinderen te waarborgen, wordt er gewerkt met een beleid veiligheid en gezondheid, waarin richtlijnen zijn opgenomen hoe er zorg wordt gedragen voor een veilige en gezonde kinderopvang. Wij vinden het hierbij van belang dat kinderen zelf leren omgaan met kleine risico's en gedragsregels aanleren om kans op ongevallen te minimaliseren. Voor sommige risico's is het maken van gedragsregels met kinderen niet voldoende om het risico te minimaliseren, bij deze risico's zijn er werkafspraken met de pedagogisch medewerkers gemaakt en indien nodig aanpassingen in het pand gemaakt. Meer informatie over de werkwijze omtrent veiligheid en gezondheid kunt u vinden op de locatie.

##### *Risico-inventarisatie*

Bij kinderopvang de Pepermolen voeren we per twee jaar een risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid uit. We hebben een risico-inventarisatie voor de bovenverdieping (BSO) en benedenverdieping. (KDV) Door het uitvoeren van een ongevallen registratie, ontstaan er een aantal actiepunten. Deze actiepunten worden verwerkt in een actiepunten overzicht. In dit overzicht staat vermeld, welke actiepunten de meeste prioriteit hebben, welke deadline een actiepunt heeft en wie er verantwoordelijk is voor het uitvoeren van een actiepunt. De medewerkers en de oudercommissie worden allemaal geïnformeerd over de uit te voeren actiepunten, die voortvloeien uit de RI e's.

##### *Ongevallen registratie*

Bij een ongeval, klein of groot, is het verplicht om een notitie te maken van het ongeval. Belangrijke informatie waarom gevraagd wordt op het formulier is:

Wie was er betrokken bij het ongeval, had het kind of een andere betrokkene letsel en zo ja, welk letsel? Hoe is de behandeling van het letsel verlopen? Waardoor is het letsel ontstaan en hoe is deze situatie in de toekomst eventueel te voorkomen? Bij onze maandelijkse teamvergadering, worden de ongevallen registraties van alle groepen besproken met als doel, om elkaar te informeren over mogelijke risico situaties en of we hier eventueel afspraken over willen maken om in de toekomst soortgelijke situaties te voorkomen.

Om er voor te zorgen, dat de bovengenoemde maatregelen en bijbehorende documenten alleen een rol spelen, als er een ongeluk is gebeurd of wanneer het “tijd is voor de tweejaarlijkse risico inventarisatie” is het belangrijk om het veiligheid en gezondheidsbeleid “actueel en levend” te houden. Dit doen we door met ouders en oc-leden, kinderen en medewerkers regelmatig te praten en discussiëren over de gezondheid en veiligheid bij de Pepermolen. Dit kan o.a. door elkaar de vraag te stellen;

- Wat vinden we gevaarlijke punten?
- Welke ongevallen en letsel willen we pertinent voorkomen?
- Van welke situaties mogen kinderen leren én laten we doelbewust een risico voor wat het is.
- Belemmeren we de kinderen te veel in hun ontwikkeling, door bepaalde risico's te willen uitsluiten?
- Zo ja, zijn er andere afspraken mogelijk?

### **CV&G**

Bij kinderopvang de Pepermolen hebben we een Commissie Veiligheid en gezondheid (CV&G) van werknemers (ieder team/groep een afgevaardigde) en ouders binnen de Pepermolen om gezondheid en veiligheid te waarborgen.

We hebben er bewust voor gekozen, om ook ouders te betrekken bij ons veiligheid en gezondheidsbeleid. Ouders bekijken mogelijk vanuit een ander perspectief naar de locatie en stellen misschien andere onderwerpen ter discussie. Dit geeft medewerkers ook de gelegenheid om ouders uit te leggen, waarom er reeds bepaalde afspraken zijn gemaakt, die passen binnen de visie en werkwijze van de Pepermolen. Maar het aanstippen van een bepaald onderwerp, kan een nieuwe gelegenheid zijn om bepaalde afspraken te wijzigen, verscherpen of te versoepelen.

### **Maatregel:Kinder-EHBO**

Volgens de nieuwe wet IKK, is het verplicht dat er minimaal een pedagogisch medewerker werkzaam is, die in het bezit is van een gecertificeerd kinder-EHBO-diploma.

Wij voldoen aan deze maatregel. Onze medewerkers, zullen jaarlijks een herhalingscursus volgen om hun kennis actueel te houden en hun certificaat behouden.

---

### **4.5.1 VIER OGEN PRINCIPE**

Ook op de BSO hechten wij veel waarden aan het vierogenprincipe. Het vierogenprincipe houdt in dat de medewerker, tijdens werkzaamheden, gehoord of gezien kan worden door een andere volwassene. U kunt bij een andere volwassene denken aan een collega- pedagogisch medewerker, stagiaire (18+), kantoor medewerker of vrijwilliger. Door te werken met het vierogenprincipe wordt het risico op grensoverschrijdend gedrag geminimaliseerd.

Wij hechten zeer veel belang aan de veiligheid van de kinderen. Voor grensoverschrijdend gedrag is dan ook geen ruimte binnen onze organisatie. Om deze reden werken wij dagelijks met het vierogenprincipe. Wij proberen waar mogelijk altijd met 2 volwassenen op locatie te zijn waarvan minimaal 1 volwassene gediplomeerd pedagogisch medewerker is. Gezien wij momenteel nog een startende locatie zijn zal er, zeker in de beginfase, ook sprake zijn van 1 pedagogisch medewerker op de groep. Op het moment dat het niet mogelijk is om hier een 2<sup>e</sup> volwassene naast te zetten zullen wij gebruik maken van camera's om het vierogenprincipe vorm te kunnen geven. Hoe dit er exact uit ziet in de praktijk kunt u lezen in het beleid veiligheid en gezondheid.

---

#### 4.5.2 ACHTERWACHTREGELING

Wanneer een medewerker alleen in het gebouw is, moet er altijd een achterwacht paraat staan. Een achterwacht is een volwassen persoon die de pedagogisch medewerker bij calamiteiten kan ondersteunen en binnen 15 minuten op locatie kan zijn. Een achterwacht moet op de hoogte zijn, dat hij/zij in geval van nood kan worden ingeschakeld en bereikbaar zijn. Bij De Pepermolen is de locatiemanager de achterwacht, tenzij er iets anders wordt afgesproken.